לקורות היהודים בפראג

בשנות ת״ם — תס״ה.

מחברת שניה

מגלת שמואל.

יצאה לאור עם הערות ותקונים על ידי

אהרן פריימאן.

ראשית דבר.

ראה אנכי נותן לפניך, קורא יקר, מגלת משפחת רם, הנודעת לשם ולתהלה, משפחת טויסק או טויססיג בפראג. בה יסופר נפלאות תמים דעים, איך נמלט פרנס הדור ופאר הקהלה, השתדלן ר׳ שמואל טויסק, פרימס דק״ק פראג, ואתו עמו כל בני קהלתו מפחד פתאום ומשואת רשעים ויצילם ה׳.

ר׳ שמואל טויסק הנהו בנו בכורו של הפרימס ר׳ יצחק טויסק זקש״ל, [1] אשר נשא את בת ר׳ דוד שניידער לאשה ושמה מושקט, היא האשה, אשר נדבה לבה אותה לבנות בית תפלה בהוד והדר, ולפיכך נקרא על שמה ביהכ״נ מושקט טויסק.

ויהי ה׳ את יצחק וימצא חן וחסד לפני הקיסר חלף עבודתו לטובת המדינה ויתן לו במתנה חלקת הבתים מעזבון המנוה ר׳ מרדכי מייזל, אשר החרים כל רכושו. ויולדו לו ליצחק שלשה בנים, שם הבכור ר׳ שמואל טויסק הנ״ל והשני ר׳ שלמה והשלישי ר׳ יואל. ויהי אחרי מות ר׳ יצחק ביום א׳ דר״ח אייר תנ״א [2] ורו״ט קהל פראג נתנו עיניהם בר׳ שמואל בנו ויבחרו בו להיות פרנס ומנהיג, ראש ופרימס, והי׳ האיש ההוא הולך וגדול וראוי לאותה איצטלא, כי ביתו הי׳ בית ועד להכמים [3] שמה מצא מנוח לכף רגלו הגאון הגדול המפורסם ר׳ נפתלי הכהן זצ״ל שהי׳ אב״ד ור״מ בק״ק פוזנא והמדינה ובק״ק פרנקפורט דמיין אחרי אשר הלך בגולה וישבע נדודים [4]. — ושם התנו הרב ר׳ ברוך ב״ר זלמן סג״ל אויסטרליץ מק״ק אייזנשטאדט שהי׳ אב״ד דק״ק קעלין ואח״כ נתקבל לדרשן ומ״מ דק״ק פראג [5].

---

[1]) עיין מש״כ Hok במ״ע Centralblatt שנה שלישית (1884) צד 97 והלאה.

[2]) ואלמנתו מ׳ מישקט נשאת לר׳ אברהם ליכטנשטאדט מאיטונגא, ולא ארכו הימים וגם בעלה השני נפטר ז׳ אדר תנ״ה (כאשר תמצא אצל האק בספרו משפחות פראג צד 193 סימן 9015 ועיין מש״כ החכם קויפמאנן בספרו על גולי ווינא צד 182 הערה ט׳) והיא נפטרה בשיבה טובה ביום ב׳ ח״י טבת תע״ט ונוסח מצבתה נדפס בס׳ גל עד סי׳ 146.

[3]) ובס׳ פרח לבנון לר׳ יהודא בר׳ יוסף פרץ דף ט״ו יזכר שמו לברכה ולתהלה כי היה מוקיר רבנן וחכמי התורה בצדקת פרזונו.

[4]) אמנם גם פה לא ישב זמן כביר ויכררהו ורבו מקנאיו ומשטיניו וישבע חרפת מגריו ואך לשוא אמר: זאת המנוחה הניחו לעיף וזאת המרגעה ולא אבו שמוע עיין מש״כ אודותיו הח׳ קויפמאן במה״ע Revue d. Et. j. כרך XXXVI שנת 1898 צד 258.

[5]) עיין בספרו של הח׳ קויפמאן על גולי ווינא צד 171 הערה 3.

וכל מעשה תקפו וגבורתו של ר׳ שמואל טויסק יעידון ויגידון תהלת תפארתו, כי לו יאתה כבוד ויקר ולו נאוה תהלה, כי הי׳ חכם לבב ואמיץ כח, לפני מלכים יתיצב ועל פיו נתחדשו הקיומים והחריות (פריווילעגיען) שבני קהלת פראג פטורים מלהביא חיל צבא הקיסר אל ביתם לתת להם מקום ללון. ובשנת תנ״ג נתחיבו היהודים אשר בפראג לשלם סך כ״ב אלף זה״כ מכס־מלחמה (קריעגסקאָנטריבוציאָן), וידל ישראל מאד מפני הלחץ זה הדחק, כי זה חמש שנים אשר נשרפה הבירה ושארית הפלטה ירדה פלאים ע״י רוב הצרות והתלאות ומטה יד הקהלה לשלם המכס ההוא. ויקם ויתעודד ר׳ שמואל טויסק, האיש הדגול מרבבה, המורם מאלפי ישראל, ויהי להם לפה ולמליץ אצל הקיסר. ובחמלתו עליהם אמר קיסר לעאפאלד אל הממונה על האוצרות שינתן הסך הנ״ל ליהודים בהלוואה, ומדי שנה בשנה ישלמו מעט מעט כפי אשר יוכלון תת! וזאת ועוד אחרת היתה נסבה מאת ר׳ שמואל שע״י השתדלותו הרשות נתונה לפתוח דלתות בהכ״נ הישנה, שהיתה סגורה ומסוגרת זה כמה, אין יוצא ואין בא להתפלל שם תמידין כסדרן *). וביקרת רוחו ונדבת לבו הואיל לתקן שערי הגהעטא, אשר היו למחסה ולמסתור בעד בני עמנו בפראג מחמת עריצים, מהמס ושוד בני עולה, להציל אחיו מיד עושקיהם כה. וגם המקוה אשר נבנתה מקדם ע״י ר׳ מרדכי מייזל ותהי למעי מפולת נתחדשה ונתרחבה על ידו. ואף גם זאת עלתה בידו, ישזה רבות בשנים אשר נתבטל המנהג לדרוש ברבים בביהכ״נ בשבת ויו״ט מחמת דברי ריבות שנתהוו, והוא החזיר העטרה ליושנה שנתבטלה הגזרה.

הן אלה קצות דרכי גבר רם המעלה הלזה, אשר ברכהו ה׳ והיהודים אשר בפראג שמוהו עליהם לראש וירוממוהו וינשאוהו על גפי מרומי הקהלה וימסרו בידו רסן הנהגת עדת ה׳ ויהי רועה נאמן מושיע לעמו בכל עת צרה וצוקה, עזרה בצרות נמצא לרוחתם ולישועתם.

ועם כל זאת יצאו אנשים בני בליעל ואכלו קורצא בי מלכא, שני אנשים עברים התמרמרו נגדו ויקשרו קשר לחרחר ריב ומדון, להתעולל עלילות ברשע, להתגולל עליו ולהתנפל עליו ויבקשו את נפשו לקחתה, ולולא ד׳ שהי׳ בעזרתו בחרות אפם בו, אזי חיים בלעוהו. תמונה איומה ונוראה מעצבת לב מתאר סופר המגלה הזאת לנגד עינינו בכתבו בצד 16, כי גם בני נכר כהמזכיר קינסקי ידעו ויכירו, שקנאת איש מרעהו כאש לוהטת ותאכל במחנה העברים, איש את אחיו ישפיל ע״י עלילות ושקרים, אכן נודע הדבר, דילטורין יש ביניהם! ענני אופל יכסו שמי קהלת פראג המעשירה וכל לבב דוי לראות כי גם חוטר מגזע נכבד, נצר ממשפחת ריעס הנודעת לשם, פורה ראש ולענה, גבר אשר דרכו נסתרה ואל במתי הכבוד בתור דרשן או פרנס הוא נושא את

---

*) כ״כ האק במ״ע צענטראלבלאטט שם צד 100.

נפשו, שנה ופירש והקדיח תבשילו וגם ארח לחברה עם המטים עקלקלותם וילך שובב עם פועלי און.

ולעומתם נשבח ונרומם זכר אשת חיל רבת פעלים וטובת מעללים, היא אסתר, אשת ר׳ ליב רוזנבערג, אשר הגרה בעוז מתניה ותאמץ זרועותיה להוציא ממסגר אסיר, וגם רו״ט קהל פראג לא טמנו ידם בצלחת, ויעמדו בפרץ ברוב אונים ואמיץ כח ברצוי דברים וברצוי כספים, לא נחו ולא שקטו להראות להשרים היושבים על מדין כי חף הוא ר׳ שמואל טויסק מפשע ונקי הוא מכל אשמה ורשע, עד אשר עלתה בידם וד׳ הצליח דרכם להפר עצת מרעים ולקלקל את מחשבתם, לקרא לשבוים דרור ולאסורים פקח־קוח.

אני טרם אכלה לדבר, עוד דבר לי אליך אודות כותב המגלה הזאת, אשר כל קורא יכיר ויבין, שמחברה נעשה שותף לר׳ שמואל טויסק בצערו אשר סבל, שכל פרטי הצרות והמאורעות מסודרים מיום ליום ומחדש לחדש ושמות כל השרים והשרות שבווינא שגורים בפיו. אדמה כי לא אשגה, שהמגלה הזאת הכינה וגם חקרה ר׳ חיים טויסק, קרובו של ר׳ שמואל, אשר יגע וטרח הרבה בעבורו ואשר הלך אתו למסעיו בעת שומו לדרך ללכת לעיר הבירה להשתדל בעד בני קהלתו [7]. ואעידה לי עד נאמן: שכל שמות הנזכרים ונכתבים בספר הזה לכולם יקרא בתואר הכבוד בשבחות ובתהלות ובעין יפה הוא נותן עטרת תפארת בראש כל אחד ואחד, מה שאינו כן בשם חיים טויסק, בכל מקום שאתה מוצא שמו במחברתו, שם אתה מוצא ענותנותו, בלי תואר הכבוד או שום כנוי בהוד והדר, אמור מעתה שר׳ חיים טויסק הוא בעצמו כתב את המגלה הזאת לכבוד בית אביו ובני משפחתו ובכונה השמיט כל השבחות בהזכירו את שמו, שלא יהא כדורש לכבוד עצמו, וכמאמר החכם: יהללך זר ולא פיך.

והשתא דאתינא להכא עכ״פ יש להחליט הזמן היותר מאוחר מתי נכתבה המגלה הזאת, שבצד 23 נזכר שם האלוף הראש והקצין מו״ה מאיר קדיש יצ״ו ר״ה ופרנס בפראג, חתנו של הגאון מו״ה פייבל תאומים אבד״ק פרעמשלא והגליל, וכנהוג מאז ומקדם הוסיף מלות יצ״ו על שמו, ומוכח מתוכם שבעת ההיא הי׳ ר׳ מאיר קדיש הנ״ל עומד בין החיים, ובס׳ משפחות פ״אג להח׳ האָק צד 305 סימן 7439 כתוב לאמר שנפטר בחדש טבת ת״ף לפ״ק. צא ולמד שזמן כתיבת המגלה היה ע״כ קודם שנת ת״ף. ומסוף דברי האגרת הזאת ניכר שהיתה את נפש המחבר לחקוק דבריו בעט ברזל ועופרת ולהביאם אל בית הדפוס, אמנם לא הוציא מחשבתו הטובה לפעולת ידים ולאור עולם.

---

[7]) ואח״כ הי׳ חזן בבהכ״נ ציגיינר בפראג ונפטר בשנת תצ״ג כאשר תמצא בס׳ משפחות פראג צד 145 סימן 3280.

הכת"י, אשר ממנו העתקתי המגלה הזאת, הי' מלפנים מקנת כספו של החו' כרמולי (עי' ברשימה שלו צד 41 סימן 1054) ובפעם הזאת לא שלח ידו להוסיף או לגרוע ככל העולה על רוחו כדרכו בקדש. אמנם פטור בלא כלום אי אפשר לכן כוננו אצבעותיו שם הספר: „מגלת שמואל דער פרימוס פון פראג". ולא ארע אם הוסיף הדברים האלה מדעתו או העתיקם מכת"י אחר אשר הי' למראה עיניו, והחכם המנוח ר' נחום ברילל קנה הכת"י הזה בכסף מלא, ומבית אוצרו הובא אל בית עקד הספרים אשר להעיר פראנקפורט ע"נ מיין, וכאשר שמתי עיני עליו וראיתי בו דברים מועילים לקורות היהודים בפראג, ראיתי לנכון לפני להביאו בדפוס.

פה פראנקפורט ע"נ מיין לסדר ו'ה'נ'ה פ'ר'ח מ'ט'ה א'ה'ר'ן לפ"ג.

אהרן פריימאן.

מגילת שמואל

דער פרימוס פון פראג.

אין דיזער ווערט דרצילט, דיא ניסים ונפלאות וואס השי״ת ב״ה ברוב רחמיו
וברוב חסדיו להראש והקצין פרנס ושתדלן המפורסם כהר״ר

שמואל טויסק

ר״ה ופרימוס דק״ק פראג

אונד דען גנצן כלל ישראל בשנת תס״ד גטון הוט וויא ער פין שקר בלבול
נצול געווארן איז, הקב״ה זאל ווייטער כל ישראל מציל זיין, וישלח משיחנו.

עס וואר בק"ק פראג איין גווישר מאן ה"ה הראש הקצין כהר"ר שמואל בן הר"ר יצחק ר' ישראלס ממשפחת טויסק. אין דער זעלבינע מאן וואר איין גאטשפארכטינר מאן. השי"ת גאב אים חן והסד בייא אדונינו הקיסר יר"ה. וואר גיאכטיט און זער השוב בעיר פראג און אין אנדרה מדינות. און דער וועגען זיין פרום אין ערליכקייט וואר בק"ק פראג ראש הקהל ופרימוס. ער וואר איין גרושר שתדלן גינג אך גאר אפט לעיר מלוכה ווין להשתדל בחצר המלכות יר"ה וועגען כלל ישראל אין דער קהלה קדושה פראג אין זיא צו טהון גנאד אין ברמהרציקייט, איז אזו פיעל פועל און משתדל גוועזען, דש אל דיא מהקצין ר' מרדכי מייזל ז"ל איבר פונפציג יאר ליגנדן פשנאל פרפאל נעוועזיני, קרקעות, חזקות, ומקומות, בפרט מיט גאלד אין זילבר אין אך מיט פערל געשטיקטי בגדי קודש, פרוכת, אונ מענטליך ווידרום פרייא לקהלתנו יצ"ו צוריק אויז געהאנדינט ווארדען.

זוא האט אך הקצין ר' שמואל מער משתדל גיוועזין

א' דאס מען פון הקצין ר' מרדכי מייזל משנים קדמונים געבויאטן באדהוף, וועלכער איבער פירציג יאר חרוב און ממש איין ארט צו איין מיסט הויפען גיוועזין ווידר אויז גירוימט אין מיט איין שין וואונדערליכש בנין אין פין צווייא זייטן צי דענזעלבינען באדהוף איין גרושן פלאץ מיט צווייא נייאה נאך ניע מאהלען גוועזטה טהארין ווידרום מחדש גיוועזען.

ב' האט זיך פרלאפין דורך פריצי ישראל, דש מן אין איין לנגי צייט הוט ניט דרפן דרשנן וויא דער סדר פון לנגי צייט איז גיוועזען אלי שבתות וימים טובים צי דרשנן אינ' קינדער ישראל אונטר וויזין איר גזעטץ אונ' רעכט על פי תורת משה, אלש הוט הקצין ר' שמואל על פי החסד אדונינו הקיסר יר"ה, ווידרום משתדל גוועזין צו דרשנן אלי שבתות וימים טובים כמאז ומקדם.

ג' הוט ער משתדל געוועזין דש מען זאל דיא יהודים נסין ווידר מיט טארן בעווארנט אין בעשלאסין הוט.

ד' הוט פלעגין צי זיין דער סדר אין פראג וועג יהודים זיינן שולדיג גוועזין איהרה מסים....... אין האבען ניט צו דער צייט אפגעפירט, דש מען....... הוט גטוהן, און דען טנדילמרק געשפירט דאס ארט........ פרנסה האבען, און אך בעלי מלחמות אין הייזרן איין גלינט. זאו ער....... הוצאות לאלפים ורבבות אלי יאהר אויף גנגין אין דריבר איהרע מסים לאדונינו הקיסר יר"ה קיין מאהל בצאהלן האבן קענן. זא הוט הקצין ר'

שמואל הנ"ל מאדונינו החסיד הקיסר יר"ה כתוב והתום ניבראכט, דש דר גליכן כפיות ווייטר נימר געברויכט ווערדען זאָל נייארט איינע זאלכע כפייה, דש דיא יהודים קיין הוצאה האבען זאלן, דער מיט דיא הוצאה צו שטייער קאָן גינומן ווערדן דיא מסים צו בעצאַהלען.

ה' בשנת תנ"ג לפ"ק הוט מן גרושה מסים מוזן געבן דש נימר מיגליך איז גוועזען אויז צו שטין אין וואז צי נעמין. אזו הוט הקצין ר' שמואל משתדל גוועזין, דש אדונינו החסיד הקיסר יר"ה הוט אונז הסד גיטאן אין דיא יהודים אויז זיין אייגנן רענטאַמבט כ"ב אלפים לייאן לאָזין, דיא מסים אין קיניגליכן אָבער שטייעראמבט דער מיט צו בעצאלין. אין זאלכי כ"ב אלפים זאלין דיא יהודים אייניציגליך אלי יאהר מיט גרינגי טרמינן אין רענטאמבט בעצאהלען, דש מען אך ביז דאטא נאך דאראן בעצאהלען טהוט.

ו' איז אימר צו איבער דען סכום אין מסים גרושה מהלוקת גיוועזין, דש פיל לייט האבן דען יאך פון מסים זיך אפ גלודנט אין אנדרה אויף גלעגט. דער מיט אבער איטליכער מס געבען זאל נאך זיין יכולת אין פרמעגין, דס איטליכער זאל עס קענין אויז שטיין הוט הקצין ר' שמואל משתדל גוועזן אין צו וועגען נעבראכט מאדונינו הקיסר יר"ה דש דר סכום איז בטל גווארן, נייארט איטליכר זאל זיין ברדאן פין הגדל אין רווה געבין. אין דא ארויף זיינן געשטעלט גיווארין י"ב אנשים קציני הקהלה זאלכן ברדאן איינצונעמין און אלי מסים והוצאות הקהלה דרפין צו בעצאהלען, וואועדורך אלי מחלוקות גשטילט איז גווארין, און איטליכער מיט דער גוטען אנשטאלט צו פריעדען איז ווייל לקהלה הקדושה דאערדורך גרושה הוצאות ערשפארט ווירד.

זוא איז אך צו וויססען אין שנת תס"ג וויא אדונינו הקיסר יר"ה [דיא שטאדט] לנדא [1] פין דעם קיניג אויז פראנקרייך איבער אובערט אין איי גינימן, הוט זיך בייא דער קיסרשה ארמֶען איין יהודי אויז פולין מיט נאמן שלמה ווייסקאַפף אויפגיהאלטען. אין מיט זיינע ליסט בייא איינג הוכן מיניסטר זיך בקנט גימכט. נאך דעם טרעפט זיך קאם דער שלמה ווייסקאפף אויף פראג צוואר מיט צירִיסני קליידער, דאך אבער זיך איין רוף גמכט, דש ער בייא קיזירליכען הוף אין בייא הוכר שרים אַן נעמליך ווער. אין העטי איין גווישן בריב פון איין פארנעמען הוכן שררה צו הנדן אדונינו המלך יוזיפוס יר"ה בייא זיך, וועלכער בריב מיט דענזעלביגען מיניסטערש זיין חותם פרזיגעלט ווער, אך העשט וועגען אן דיא שרים שטאטטהאלטר יר"ה אן גהאלטען אין בגעהרט מאן זאל אים פין קיסרשי געלטר צו בייא הילף זיינע רייס אוֹת קאסטען, דא ער נוטווענדיג נאך ווין טאן מוז מיט געבען ווייל אן דעם

[1]) ובימים ההם נלכדה העיר הזאת פעם שני׳ בחדש סעפטעמבער 1703 למספרם

בריב פיעל נעלעגען ווער. דיא שרים שטאטהאלטער יר"ה האבען אים מיט
איר גרושה חכמה פרבשיידן דז ווען דיא זאך אלזו אמת איזט, אזו וואלען
זיא זעלבסטען דען זעלביגען בריב, דורך איינע אייגענה שטופעט נאך ווין
לאדונינו המלך יר"ה שיקען, וויל אבער דער שלמה ווייסקאפף צו דיזין דייגען
רימין קיין אנזועהענש גהאט, האבן זיא זיין פרלאנגען אין בגעהרען אב
געשלאגען. וויא אבער דער גיטע שלמה ווייסקאפף גזעהן הוט דש זיין
מיינונג אים פעלגעשלאגען, זא האט ער זיך אן הקצינים קהל פה פראג יצ"ו
גמאכט אין פערלאנגט פין גימעלטין הקצין ר' שמואל טויסק דש ער אים
מיט זיך זאל נעמען נאך וויען אויף הוצאות הקהלה. וויילן אבער הקצין ר'
שמואל ושארי קצינים פרנומן דש אים דיא שרים שטאטהאלטער יר"ה שאהן
אפ געוויעזען האבען זא איז ער אלזא עבען ניט גהערט ווארדן. זא וואר נון
דער בריהמטי שלמה ווייסקאפף פולער רוגז אין שווערט הוך אין טהייער
אן הקצין ר' שמואל איין נקמה צו טאן. היערוף גינג ער אליין לעיר ווין
אין ערווערבט זיך בייא עטוועלכע מיניסטער איין צוטריטט.

בימים ההם וואר אין פראג איין אונגשייטר הוך פראלער אין עהר
פרגעסנער יהודי נאמענס ר' אהרן ריס [2]. וועלכער פול אום ערשרייבליכעי
אייגענזיניגקייט אן געשטיפט דש גיגין הש"י ב"ה אין דיא עהרבארי וועלט
ניט צו פר ענטפרן גיוועזען. וויא ער אך באמת עטליכע מאל אויז בפעליך
השררה יר"ה לכלל התפסה קומן אין גרוסה קנסות געבן מיזן. אין אלש ער
אין איין זאלכע ירידה גערן מיטל גזוכט, זיך ווידרום אן השררה יר"ה צו
צומאכען, זוא האט פורטיל געטראכט, אין פארנעהמי יהודים אום שולדיגר
וויים לכלל תפיסה אין אין גרושה קנסות גבראכט בשנת תנ"ב לפ"ק, ווען
עש זיין שארף געצילטען פלשן אנברינגען נאך העטי פארט גין זאלין, מי
יודע וואש פאר איין איבלן אויז שלאג העטי נעמין קענין. דאך אבער אויז
גנאד אין ברמהרציקייט אדונינו החסיד הקיסר יר"ה איז עס צו געלט אויז
גנגין. נאך דיזי איין גקומנר קנסות, האט זיך ריז ווידר איין היילשטאט זוכען
וואלין, אינ בייא דיא שררה יר"ה גיבעטין אין פרלנגט וויל דיא קנסות אויף
זיין אנברינגן איין קומן זיין, אזו העטי ער האפנדלך איין גוטן לון פרדינט
אבער אנשטאט געלט, בקהלתנו פראג איין דרשן צו זיין פרלנגט. נון האבין
צוואר דיא שררה יר"ה זיין בגער אים פרוויליגען וועלין, הקציני' קהל אבר
האבן דיא שררה יר"ה איין אמת תירץ פרגווענד וויל אדונינו הקיסר יר"ה
הוט פיל מאל אליר גנעדיגשט מיט גיגעבן מען זאל מקדם איין זאלכן פרשון
דער נעמליך צו איין דרשן טיגליך אין ראוי איזט אויף נעמין אין דער נאך
קאנפרמירן לאזין, אויז אורזך, דש דיא שררה יר"ה ניט וויס דיא יודישע

[2]) הנולד בברלין כמבואר להלן ונזכר בהקדמת הס' מקור חכמה לר' יששכר
דוב בר' משה פתחי'.

סערמוני׳ וועֶן הגון וראוי איז צי איין דרשן, אלזו דער בקנטי ריס דערצר קיינש ווענ טיגליך איזט. ענטליך אבר דר ריס זא לנג לאמענטיהרט אי העפטיגליך גארבייט ביז ער מיט גרושה פְרטלהאפטיקייטען זיך הט דורך גשלגין אין זיך אין דרשנית איין גדרונגין אבער ניט לאנג קיום גהאט, מאחר דער עולם וויא לענגר וויא מער אים בשעת הדרשה זיינע גרשי דרשות אויז שפאט און אויז גלאכט און איז קיין מענש דער צי גנגין.

ובשנת ותס״א לפ״ק הוט מען בקהלתנו פראג אלי אמבטן כנהוג מהדש גוועזין, זיינין האלופים קצינים קהל יצו צי זמין גנגין על בית הוועד אין איין שלום גמאכט מאחר דער במעלטי ריס זיך נגד אלקים ואדם לגדולה וכבוד איינ דרינגן וויל וואצו ער ניט ראוי איזט, אצל אדונינו החסיד הקיסר יר״ה ווידר אים איין צי קומן.

ובחדש אדר תס״ב לפ״ק ברענגט הקצין ר׳ שמואל טויסק איין בפעליך מאדונינו הקיסר יר״ה דז מען דען ריס פין דען דרשנות אבשפין און אמזעצין ז״ל אינ איין אנדרן וועלכער ראוי והגון איז במקומו צו איין דרשן אויף נעמין, וויא נון דער ריס דיא בפעליך פרנומין האט, נאם ער בהענד זיין פלוכט אין זיין פַטֶר לַנְד נאך בערלין, אין אלטאָרטן פון מלך פרייסן יר״ה ודוכס ברנדנבורג אַן אדונינו הקיסר יר״ה איין רעקומענדאציאָן אויז גווירקט, אין דריבר ערהאלטען, דש ער צו דיא זונשט גווינליכע פינף ראשים פר דען זעקסטן ראש הקהל צי גזעטצט ווירדען זאָל.

זאָ אריבער האבען זיך האלופים הקצינים קהל זער אֶנטזעצט אין זיך אונטר רידט פין דעם מעשה רע וואס זיך דער ריס פארנעמט, דש ווידר אזו פיל אלירגנעדיגשטי ערגנגני רעשקריפטען, אך ווידר אזו פיל אלטי תקנות זיך ווידר זעטצט, אז ניט צי פערשמערצין נאך צי גדולדין איזט, דש ענטליך השיב״ה איין טאג גשיקט הוט, דש ער אין זיין פרנס החדש מענכמאל אויז אונ פערשטנד אינ מענכמאל להכעים דעם גרעכטען אונרעכט אונד דען אונרעכטן גרעכט מאכין וואלין, און אויך זאנאר אין משפטים זכין פיל גרובהייטען אין פעליר בגנגין, וואו אריבער האלופים הקצינים יצ״ו מוכרה גוועזין מערמאלין מתייעץ צי זיין אין איין שלום צי מאכין, זאלכש אלש ניט אליין אצל אדונינו החסיד הקיסר יר״ה זונדרן אויך למלך פרייסן ודוכס בראנדיבורג יר״ה, וואו ער דאך הוט אלי צייט בקנטשפט צי זוכן פרמיינט, נוטווענדיג מודיע צו זיין אין די ריזישי זיופים אנ צי ברענגין. זאו איזט אצל הקצינים יצ״ו בייא גפאלין, דש איין גווישי אשה השובה הצנועה והחסודה, אין במעלטי שטאט בערלין מיט נאמן אסתר [3]) בת ר׳ שמואל ר׳ יעקלש מפראג, אלמנת הקצין המפורסם ר׳ יודא:

---

[3]) היא אסתר בתו של ר׳ שמואל שולהאָף מפראג ואשתו של ר׳ יהכט ליעבמאן. עיין מה שכתוב אודותיה והנוגע לבני משפחתה בס׳ תולדות אנשי שם צד 6 וכו׳ ובספרו של הה׳ Geiger, Geschichte d. Jud. in Berlin. I, 20; II, 42.

ברלין ז״ל וואין האפט, וועלכי אשה מיט איר זין הקצין המפורסם ר׳ יצחק אין אירה אנדרה קינדער און ברידער אלס הוף יהודים בייא הוך במעלטין מלך פרייסן יר״ה זער אן נעמליך, זא האבען האלופים הקצינים יצ״ו, הנעלה ר׳ אברהם בן ר׳ דוד גינשפורג *) מפראג אן האשה החשובה הנ״ל אויף ברלין גשיקט, דאמיט דערזעלביגי דער אשה השובה איין וויניג אין הירצין צו רידין, אין דרצילן זאל פין דען ריזען זייני מעשים דאס ניט מיגליך איזט צו גדולדין ווייל עש דר קהלה קדושה זער צו שאדען איזט.

וויא ר׳ אברהם גינשפורג נאך בערלין קומן איזט, טעט אים דיא אשה חשובה גרושן כבוד אן מיט גוטי ווארט, אין אכילה ושתיה, עש האט אים אבער קיין עשין אין טרינקען און גין ווען, ביז ער איר צו פאר אלש וואש אים מהאלופים הקצינים יצ״ו אויף גיטראגין ווארדן איז, גוטוועגדיג ערצילט הוט. דיא אשה השובה זיינע ריד פרנומין גב זיא צו אנטווארט, זיא וואלטי פין וועגין השיב״ה אין פין וועגין דיא קהלה קדושה בייא דען מלך פרייסין יר״ה וועגין דעם עסק ממליין זיין.

אונט זיא גינג גלייך צו דען מלך פרייסין יר״ה אין מיט וויינין אין ביטן איר בקשה פר גבראכט. זא ארויף האט דער מלך פרייסן יר״ה אן זיינן אין ווין האבנדן אפגזאנטין איין נגעדישט בפעהליך ערגין לאזין, וועלכער גלויטעט, דיש וויילן ער פין דען ריזין זיינע שטיקל אין מעשים רעים ניקש גווישט הוט זונדערן ער אליר ערסט ערפאהרין אלשדען זאל דער אפגזאנדי זיך דען ריזין צו גיטען ניט מער אן מערין.

נאך דעם דער ריס גשפירט דיש דער מלך פרייסן יר״ה און דער אבגעזאנטי אים ניכט מער צו גיטין איז, זיך געפארכטין עד מעבט בכאן פראג וועגין זיינע ביזי מעשים אין בגנגני זיופים לכלל תפיסה קומן, זא מכט ער זיך אן ערב יום כפור היימליכר וויש אויז פראג לעיר מלוכה וויען, אין ער קערט איין אויף דען פיטר פרייטהוף ביי ר׳ בער טבור, דער דא זעלביג מאל אלזא איין גארקאכר וואר, און פרבלייבט דארטין איבער גאניץ סכות אונטר אנדרן גזינדל אין פרעמדי לייט אונטר וועלכי דער אנדרין גימעלטי שלמה ווייסקאפף זיך עבען אך אויף גיהאלטין האט. אזו דערצילט ר׳ אהרן ריס דען שלמה ווייסקאפף וואס אים צו קומן איז אין וויא דער מלך פרייסן יר״ה אן זיינן אפגזאנטין ווידער אים איין בפעליך געבן העטי, אונ דיזז ביז וועד אים אלס ווידערפאהרין דורך הקצין ר׳ שמואל טוסקי זיין בשווערהן. זא ארויף ענטפרט אים שלמה ווייסקאפף, אז וויא דער ר׳ שמואל האט אייך גיטהן הוט ער מיר עבין גטון וויא איך בין צו פראג גוועזין מיר נישט וועלין לאזין דיא הוצאה אויף ווין געבן. אין זאגט איינער צון אנדרן, ווייל הצינר

*) עיין האק בספרו משפחות פראג צד 6) סי׳ 265

גרושה מלחמות זיין צווישען אדונינו הקיסר יר״ה אין מלך צרפת, זא וועלין מיר אן געבען בייא קיידרליבען הוף שטאט דער ר׳ שמואל אין דער גהיים דורך גווישי בשטעלטי לייט אויז פראנקרייך נגד אדונינו הקיסר יר״ה (גאט פר זיא) דורך בריב קרשבנדירן טהעטי.

גלייך אין דער זעלביגע צייט וואר אין פינדיג איין יהודי מק״ק מיץ מיט נאמן שלמה בהקצין ר׳ נפתלי הירץ לוי תפוס געוועזן הייל דערזעלביגע דען פערנמין נאך מיט דען מלך צרפת זאלטי בריב געוועקסלט האבען. זא האבען זיך דיא צווייא רשעים רים אין ווייסקאפ ענטשלאָשען אין האבען פערפעלשטי בריב אין נאמין עטוועלכי אין לוטרינגן עלויז אין שווייץ, אינטר דען מלך צרפת דיטצנדי יהודים אן הקצין ר׳ שמואל טויסק שטילירט אין פרטילהפטיג צו גשריבן אין אן הקצין ר׳ שמואל פלאנגט, דש ער זאל משתדל זיין בייא דען קיידרליבען הוף דער תפוס ר׳ שלמה לוי מפינדיג הנ״ל פטור ווערדן קענט אין מיט נבלה שטיק אין דיא בריב איין טעם געשריבען, נעמליך פיללייכט ווען דער ר׳ שלמה הלוי ניט מכט פטור ווערן זא ווערט ער אפין בארין וואס ער אויך ר׳ שמואל טויסק ווישן טוט.

אויך דען זעלביגען בריב האבן זיא צום שיין איין איבער צוק גמכט, אן שלמה ווייסקאפ, אויך אין איבער צוק געשריעבען דש ער ווייסקאפ דען איגליגענטען בריב בלי שדוי׳ אן הקצין ר׳ שמואל טויסק איינהאָנדיגען זאָל, דערמיט ר׳ שמואל טויסק זיך אין דען במעלטין תפוס ר׳ שלמה הלוי אירה נפשות מציל זיין קאנטי.

אין דאס איזט דיא העתק אין אפשריפטען פין דיא במעלטי פלשי בריב וואס דער רים אין ווייסקאפ גשריבן האבן.

א׳ צו הנדן מיין גליבטן בקנטין שלמה. איזט מיר איין וואונדער, דש איר מיר זא לאנג ניט שרייבט ביטי אייך דיזין איינגשלאסנן בריב איינ צו הענדיגין אן דען פרימוס פין פראג ער הייסט ר׳ שמואל טויסקי זקם [5]) זעלביגע איז שטעטיך אין ווין אין איר קאנט אויך זעהן וואס מיין פעטער שלמה גרשון פין העניגויא אן אייך שרייבט איך ביטטע אייך זיך דיא זכין וואש אין דעם בריב שטיט פין דעם פרימוס זיך לאזין רעקמענדירט זיין, דען עס איז אין גרושה זאך, איר זאלט אייך אבר וואול פרזעהן מיט דיא בריב פין דען גמעלטען שלמה גרשון פין העניגויא, דש עס ניט אפין בארט ווירט, ווילן זיא אויז דען עלזאז קומן, איר זייט גנוג קלוג ווירט אייך. ווישן

[5]) זהו שם הכינוי של אביו ר׳ יצחק, כאשר תמצא בהקדמה, ובזה תנוח דעתו של החכם רמש״ש במה שהעיר במ״ע Naumanns Serapeum שנת 1864 צד 64 בהגה.

פאר צי זעהן. ווייטר האב איך קיין צייט מוז אלזו גלייך אויף דען מרק
סאלדן. כ"ד ליב טורנאך.

טורנאך דען כ"ב אקטוברש אלף תש"ג.

עמפפנגן דען י"ח נאוועמברש אלף תש"ג.

ב' איך ווינש אייך פריד אין אלש גיטץ מיין געליבטער פריינד שלמה.

בריכטי אייך דש מיר זיין נאך אלי גאט דאנק בייא גוטער גזונדהייט, פר האפין דעשט גלייך פין אייך ווערט איך ניט ערמנגלין ביז הונדרט יאר. אין מיטעלש דיזין איזט אונש איין וואונדר דש מיינע טאכטר יאכטיל, וועלכע זיך זער זארגין טוט, דש זא לנג פין אייך נישט געהערט האט מיר האפפין, דש איר ווידרום בלד בייא אונש קומן ווירד אודער אין דער שווייץ. אונטר דעססען ביטטי זער, דש איר זאלט אזו גיט זיין אין דיזין איינגשלאסנן בריב, וועלכער גהערט אן דעם ר' שמואל פרימוס פין פראג, וועלכער זיך שטעטיג אין ווין איין פינד, זעלבגען בריב אייך צי הענדיגען, אין וואן איר אין דער זאך אויך בעהילפליך זיין קענט, אלזו ביטי דש איר ניט שפאהרען זאלט. נור זיך וואול פרזעהן, דאש גאט בהיט איר ניט אין גרוש אונגליק קומט אין ווין, ווייל דיזי שריפטען אויז דען עלואז קומען, אין דש ניט זאל זא גין גאט בהיט וויא עש גנגן איזט מיינם שוואגר אברהם פון העניגוויא, וועלכער איזט אויף געהאנגין ווארדן אין לייפן בורג. איר זייט גנוג פרשטאנדיג אין קלוג, דש איר אייך שון וואול פאר זעהן קאנט. יוסף פין פרייזך לאזט אייך גרישין, אין ביטי אייך איר זאלט רידין מיט פייבל מונק, וועלכער אין פרייזך גליפרט הוט, זעלבגער איזט שולדיג דעם יוסף עטליכע טויזענט, אין ער איזט הייט אין ווין, דש ער זאלטי דיא געלטער איברמכין נאך באזיל צום קויף מאן הויזמאן אודער דרג. ווייטער ביט אייך נאך מאהלין דיזין פרגמעלטין בריב אפציליעפערן נור גנץ היימליך אין אליין, איך וויל אייך ווידער אמאל ברינן. כ"ד שלמה גרשון מחזק העניגוויא בייא דער שטאט באזיל.

עיקר שבהתי פאר י"ד ימים בין איך גוועזען אין שטראסבורג איזט דארט גוועזין איין קריסט איין פארנעמיר פין שוואבישען האל זעלבינער דרייט אייך וואן ער אייך בעקומט זא וויל ער אייך טוט שטעכען דרום נעמט אייך אין אכט. מיינע פרוי אונט קינדרליך לאזען אייך גריסן, מיינע טאכטער יאכטל לאזט אייך גריסן.

פעסטונג העניגויא בייא באזל כ"ד אוקטובריש אלף תש"ג לפ"ק
עמפפנגען י"ח נאוועמבער אלף תש"ג לפ"ק אין ווין. איבערשריפט.

איבער דיזין אין דיא צווייא בייא ליעגענטע בריב איז איין קאפפערט געוועזען אין וויא פאלגט. דיזין בריב צי צו בעשטעלין אן דען יודען שלמה אין דער לעאפאלטשטאט בייא דען גולדין טאבין אודער אין דם לאזאמענד פין גראב טרויטמאנסדארף באטשאפטער אין דער שווייץ.

ג' פריעדע צו מיינם ליבען ר' שמואל זקסל פרימוס פין פראג. איך ווער
האפפען, דש מיך מכ"ת ווירט עקסקוזירן דש איך אים מיט אלי מיינם
שרייבן במיהן טואה, דען דיא צייט ברענגטש מיט, וויא איך מכ"ת וויטער
אויזפירליך שרייבען ווערדי. ווילן מיר האבן גהערט אין אינזרן לנד, אין דעם
לנד עלזוס, דש גאט זאל זיך דרברמין, דש דר יהודי שלמה לוי פין מעץ
איז געפאנגן אין וועלשר לאנד בייא דיא דייטשען סאלדאטען, אין איז צו
בזארגען, דש גאט בהיט, דש ווען דרהעלביגער שלמה לוי זאלט קומן אויף
איין טאטור דש זעלבגער שוועצען טעט וואש ער הייש, דיש זונטר צווייפל
מכ"ת אין איין גרושה גפאר זיין ווירד, וויא זיך מכ"ת וואול איין בילדן קען
וד"ל. און וויא קינדער ישראל זיין ערברמליך איינער אויף דען אנדרן אין
אידר מענש, דער זיין חבר פין איין זא מוט ערעטט אין דער צו איין מאן
וויא דער איז, וועלכער איזט פאן פארנעמי לייטען, אונד איזט גאר הוך
עסטומירט בייא מיינם הערין דען קיניג אין בי זיינן מאניסטערן, אין איך
דיש מכ"ת פיל פין אים גהט הט, אין וואגן שון היל פיל טריעגט קאסטען
ווירט, אלזו איין ברונן דש מאן דרויז וואשער טרינקט זאל מען קין שטיין
דריין ווערפען. דיזש ניקש צו אכטן זאלט ניכטש פרמיידן אום גוטין צו
טהון דען עס איזט איינער פון זיינה דינר היר אין הענימיא געוועזען, ער
הייסט הלל, זעלבגר איזט אויך מיט שלמה הלוי בייא מכ"ת געוועזן אין הויז
צו פראג איז אויך אין דער שטאט ווין. זעלבגר דינר מיר גזגט הוט, דיש
מכ"ת גיפאזט איזט, אין ווין אלס צו ריכטן, מאג זיין וואס עס וויל. הרום
ווערן מיר האפען, דש מכ"ת ווירט זיך פון אלי זיינר זאכן אפזונדרן, אין
ווירט זיך דער פאר גימעלטי זאכין אן נעמין אין בייא דען קייזערליכן הוף
דיזוז צו ריכטען דען שלמה לוי בייא זיין לעבען צו ערהלטין, אונזר לנד רב
פין עלזוס [6]), וועלכער איזט איין ברודער פין גמלטין שלמה לוי הוט ווערין

---

[6]) ה"ה הרב ר' שמואל הלוי, אשר כהן פאר בתור רב דמדינת עלזאסס ע"פ
פתגם המלך מיום 11 Februar 1702, עיין בס' Recueil des Edits du Conseil
souverain d' Alsace I, 360; Loeb, Annuaire de la soc. d. é j. II, 163.
ובינותי בספרו של הח' I. H. Fischer, Commentatio de statu et jurisdic-
tione Judaeorum secundum leges Romanas, Germanicas, Alsaticas.
Argentorati 1763 שכתב שם בצד 102 וזה לשונו: „Samuel Levi a. 1700 16
Nov. a Judaeis Colmariae congregatis electus et 1702 20. Jan. diplo-
mate regio instructus est. ובאשר כי לא הראה לנו מקור דבריו, לא אוכל להביאם
בכור הבחינה, לדעת האמת אתו אם לא. ובדרך אגב אודיעך בזה שמות הרבנים אשר
נהגו נשיאותם על כל מדינת עלזאסס בהורמנא ורשותא דמלכותא, ואלו הן:

א') ר' יצחק אהרן ווירמש מק"ק מיץ שנתמנה לאב"ד ור"מ ע"פ פתגם המלך
מיום 21. Mai 1681 למספרם, עיין Recueil I, 102; Jost Annalen II; R. d. e.j.

איך שרייבען, אבר איז קרנק פאר גרושה זארג. אבר אינזרן גמעלטין לנד
ר״ב זיינה פרוי הוט גשריבן אן איר שוועסטער האלמנה דיא וויטיב פין דען
פרשטרבנן ליב ליפשטט ז) פין ווין זעלבינע בריב זיין גשיקט ווארן נאך
פראג אן אין גוטן פריינד, וועלכער מב״ת בוואנדט איז וד״ל. ביט נאך מאלין
מכ״ת דיא זאך זיך צו רעקומענדירען און דען גימעלטען פרשון פרייא צי
מאכן וויא מאן קאן. צוואר מכ״ת איזט פרשטענדיג אין איזט קלוג, דער
הער קען זיך וואול איינבילדען דש ווען גאט בהיט דיזר גמעלטי הלוי פין
מעין אויף אין שווערי טאטור קומן מעכט, דש זינדר צווייפל וד״ל, מיר
האבן היר אין העניגויא בריב פין פראג וד״ל, זינדר צווייפל מכ״ת אויך וויס,
איבער פעלד דרף מען ניט פיל שרייבען איך שרייב מכ״ת אלס קורץ. היט
ער זיך אין נים ער זיך אין אכט, דש זעלבגר גמעלטי פרשון אין אכט גנומן
ווירד אין איהם צי העלפען וויא מעגליך איז. וועלכער מענש קלוג זיין וויל
מוז זעהן אויף דען ענד וואש פין איינר זאך קומט אין ביט מכ״ת אום איין
ענטוועורט. כ״ד שלמה גרשון מהוקק העניגויא בייא באזול.

דער דינער פין שלמה לוי זיין נאמין איזט הלל, וועלכר מיט דען
שלמה לוי פאר איין יאר אן ווינטער איזט בייא מכ״ת אין הויז גוועזין לאזט
מכ״ת גריסן. איבערשריפט.

אן דען יודען שמואל זקסל פרימאטאר פין דען הויפשטאט פראג.
בחרם הגדול דען בריב קיין פרעמדען מענשען צי לעזען, אין דער רעזידענץ
שטאט ווין. העניגויא כ״ב אקטוברש אלף תש״ג
עמפפנגין י״ה נאוועמבער אלף תש״ג.

דיזי זיין דיא ליגנהפטיגי בריב וואש דער במעלטי ר׳ אהרן רים אין
שלמה ווייסקאפ אין רער סוכה ווידער הקצין ר׳ שמואל טויסק צי זאמן

VIII, 267 XIX, 117 ff; Löwenstein, Gesch. d. Jud. i. d Kurpfalz 99 f.

ב) ר׳ שמואל הלוי הנ״ל.

ג׳) ר׳ שמואל וייל ששמש בכתר הרבנות מטעם המלך מיום 22. März 1731 כמו שכתב הח׳ Weiss, Geschichte und rechtliche Stellung der Juden im Fürstbisthum Strassburg. Bonn 1826 p. 173. עיין מש״כ אודותיו הח׳ לאָוועגשטיין בספרו הנ״ל צד 214 ובספרו אודות ר׳ נתנאל וייל צד 87 וכפי הנראה הלך בעקבות הח׳ פישער הנ״ל בכתבו ער׳ שמואל וייל נתעלה וישב על כסא כבודו בשנת 1711 ולא היא!

ד׳) ר׳ יוסף שטיינהארט, נתקבל לרב דמדינה ע״פ אשרתא דמלכותא מיום 24. Juli 1753 ועיין שם בספרו של הח׳ ווייסס צד 183 ומש״כ אודותיו במ״ע Literatur-blatt des Orient 1844, p. 246; Ersch und Gruber, Encyclopädie II, 31 p. 96; Löwenstein, Nathanael Weil 69.

ז׳) עיין מש״כ הח׳ גראנקל בספרו „אינשריפטען" סימן 545.

גשפונן אין איז גדאכט האבן דיא ברוב צי זאמן פרהתמט, אין דריבר איין אפארט אין איבער צוג גמאכט אינ דיא איבער צוג שריפט אויף זעלבגען גשטעלט, אן דען ווירטן אין דער לעאפאלטשטאט אין דעם גולדין טאבין הויז אין אינ וויניג אין דעם קאפארט גשריבן אין גבעטן דש דר ווערט זאל דיזי איינגשלאססנע בריב דען במעלטן ווישקאפ איינהענדיגן. אין דען זעלבגן פאק בריב הורך איין קריסטען יונג דען ווירטן גשיקט אין אים בפולן, אין מיט געך, דש ער דעם במעלטן ווירטן אום פעלבאר זעלבגש איינהאנדיגען זאל אינ זאל זאגן דש אים זעלבגי פין אין פארנעמין אופצירר געבן ווארדן ווער, דען ווירטן איינ צו הענדיגן.

וויא נון דער יונג זעלבגי בריב אן ווירטן גבראכט אן דער ווירט בייא זיינר עפנונג איין יודישי שריפט גזעהן, הט ער דיא זעלבגי בריב אויז צארן דעם בריב ברענגר ווידער צוריק גוואפן אין גזאגט, איך מאג מיט יידישי בריב ניט צי טהון הבין.

דער יונג ברענגט דיא בריב ווידרום צי הנדן דעם רים אין ווישקאפ צוריק. זא נון זיא גזעהן הבין דיש דער פלשי אנשטאלט אויף דען ארט אינן ניט אן גנגן, זא זיא זיך אנדרשט ענטשלאסין אן איין נייאה קופארט גמכט, אן איהרע עקסעלענץ הערן גראף טרויטמנשדארף בטישפטר אין דער שווייץ, און זעלבגי בריב ווידר הורך דען קריסטן יונג גדאכטן הערן גראף אין הויז גשיקט. זא בלד דער גראף דען בריב ערעפנט און דרינן יידישי בריב גפונדן וועלכי אן ווישקאפ דער בייא דעם גראפען בעקאנט וואר גלויטט הט ער אים רופן לאזין אין אים דיא בריב איינגהענדיגט.

וויא אך דער שלמה ווישקאפ מיט ערמה אן גבראכט, דש ר׳ שמואל טויסק אין פראנקרייך קרשפנדירט אין מיט דיא במעלטן ליגענהאפטי, אוים גטראכטי פלשי בריב כלומר דיש ליכט געבן וואלין, אין דיא פלשי בריב דען הויך גדאכטן הערן, הערן גראפן פאר גלייאנט, כדי דיא במעלטי הוכי שררה ווייטר אן אדונינו החסיד הקיסר יר״ה, אין אן אדונינו המלך יאזופוס יר״ה אפין באַרן זאל, אין דא ער דורך הקצין ר׳ שמואל טויסק אין דער געך איין פערקירצונג איין צו שפינן גטראכט, זא אך דער במעלטו גראף צי אירה עקסילענץ הערן הערן גראף צו לאם בורג גפארן אין אים דיא זאך פאר גטראגן, וועלכי הוכי שררות זאלכי אך תיכף לאדונינו המלך יאזיפוס יר״ה אן גבראכט האבן.

אבר השיב״ה דער אלי צייט דען גריכטן בייא שטיט זאלכש איבל פרהיט, דש אדונינו הקיסר יר״ה ובנו אדונינו המלך יוזיפוס יר״ה, אויב ווייט בריהמטי מילדרייכה אין ברים הרציקייט גנאד, דיא זיך צין גרונד פארהער צו ערלייטרן אליר גנעדיגשט אן בפולן.

דאש זאל השי"ת גדענקין צו גוטן דען אליר דורכלייכטיגשטן גרושמכטיגשטן. אדונינו הקיסר יר"ה ובנו אדונינו המלך יאזיפוס יר"ה אין ברמהרציקייט זאל אים בייא שטין אימר אין איביג אמן.

בחדש השון שנת תס"ד לפ"ק איז הקצין ר' שמואל טויסק נאך עם האלופים הקצינים ושארי מנהיגי הקהלה גהלטין שלום אין עצה קייזרליכן הוף לעיר מלוכה ווינא אין שתדלנות אפגזענד אין גשיקט ווא אום אליר גנעדישטה קונפרמירונג דיא אלטין קיומים של קהלתינו הקדו פראג וכל מדינות פיהם, ומהמת בית הכנסת הישנה זמט דער צו גהע הייזר, וועלכי לערך י"ב שנים פרהתמט אין פהר שלאסין גוועזין, אך גאר הרוב גשטאנדין, דש זיך ממש דרין דיא עופות נעסטן גמכט האבן, סאליצירן אין צו סובליצירן.

אין ער נאם מיט זיך זיין קרוב חיים בן ר' אברהם *) ר' פויבר טוי דש ער אים אינטר וועגען, אין זונשט אן ארט אין שטעלין טרייא בדינן ז

ובחדש כסלו שנת תס"ד לפ"ק הוט הקצין ר' שמואל ברוך ד משתדל גוועזין דש אדונינו הקיסר יר"ה, אויף איין פרגמענד מיט צירל שריפט מיט אייגנהענטיגר אינטר שריפט אין קיסרש הותם במעלתי אונ קיומים אליר גנעדישט קונפרמירט אין ערטהיילט. אך אן השרה שטטהל יר"ה איין גנעדישט בפעליך ערגין לאזין, יהודים בייא דיזר ערהלטנר קיו גנעדישט צו שיצן אינד הגדהלטן. וויא ניכט וויניגר איין אליר גנעדי בפעליך ערגין גלאזט אונ אן בפולן, דש דיא זעלביגע אלטשול מיט ד גאנצען צערקיל גסין אין הייזר וואש דר צו גהעריג איז יהודים ווידרום א בויען ערעפנן אין גניסן זאלין.

גלייך וויא נון פון זעלבשטן ביליק אלש ערפאדרט אויך אינז אונטרטעניקייט לאדונינו הקיסר יר"ה מיט דער גנצין פאמיליע אין ז איסטרייך איינן זאלכין דיק אין הוכן וואינש צו געבן אויך אליר אונטרטעני ווינשן טהון דש השי"ת ב"ה זאל אים אין אלי זיינע ווירק בגליקן שיצן שירמן דש ער אלי צייט זיינה פיינד איברזיגן אין איברווינדען זאל. אמן.

נאך דעם וויא הקצין ר' שמואל דיזי גוטי ווערק מיט גאטשהילף ענד הוט גברעכט אינ בדיעה הוט גהאט ווידר אין זיין היים אויף פראג רייזן, זעלבגיש מאל גינג דער ווישקאפ צו אובן במעלתי הוכי שרית פראגט, וואש עש דען בעטייט דש מן אויף זיין אנברעגנן ר' שמואל לידיג לאשט אין ניט בשטראפין טוט. אין דעריבייא פרלנגט אוב אן ד צווייפל ווער, וואש ער אנגבראכט הוט, זאל אים אירה עקסילעניץ הער גר

*) כבר מלתי אמורה אודותיו בהקדמה עיי"ש.

לאם בורג [9] טיטול זיין שטאל מיינסטער נאך פראג מיט געבן, זאָ מען צו פראג קלאר פינדען דש זיין אנפּענגען אמת איזט זא הוט אך טיטול הער גראף לאמבורג זיין שטאלמיינסטר מיט דען ווישקאפּ אויף פראג גשיקט אין דיא רייטן פין ווין אוועק ביום ראשון לחנוכה אין זיין אויף פראג אנקומן ביום ג׳ ג׳ טבת. אינטר דעשן הוט דער ריס צו ווין דש פיאר אויף גפּאָכט ר׳ שמואל לכלל תפיסה צו ברענגן.

וויא עס וואר לילה ה׳ טבת דיש דר הוכם מרקעז אָביל [10] שטאט קומנדנט טיטול לאדונינו החסיד הקיסר יר״ה גקומן נאך דיא פּאראָלע וואש אלי נכט בנהוג דיא בעלי מלחמות לסימן ווישן מוזן, זא הוט אדונינו החסיד הקיסר יר״ה בכבודו ובעצמו דעם במעלטן שטט קמנדנטין אליר גנעדישט אן בפולן הקצין ר׳ שמואל טויסק מיט ר׳ אברהם בן ר׳ מאיר אויסטרליין מגורשי ווין מק״ק מעין [11], וועלכר ביזוויילן זיך אין ווין אויף גהלטין צו תפסין. וועלכש דער שטאטקומנדנט דען הערן ווכטמיינסטר ליידנגט אין ווין ווידר אן בפולן הוט.

דען זעלביגען יום ה׳ פֿרטאג קאם דער הער ווכטמייגסטר לידנגד אליין אין דער הערבריג לר׳ שמואל אין פראגט אים אין דיא הוזלייט וואו דער ר׳ אברהם פין מעין איזט. אונ דער ר׳ אברהם וואר דאש זעלביגי מאל ניט דרהיים אן צו טרעפען. ר׳ שמואל אבר הוט ניט אמאל גדאכט, דיש דעש זובען אויף אים אך גמיינט איזט וויל ער ביא זיך וואול גוואוסט, דיש ער איין רייגער מאן איזט, ניקש איבלש גמיינט אודער בגנגן הוט. אין וויא נון דר טאג אנגבריכט, דיש הקצין ר׳ שמואל מיט הבחור החשוב הירש בן הקצין ר׳ אליעזר מוזין, וועלבער אין איזנשטאט באותו פעם גלערנט הוט אין מחמת רעש מלחמה [12] זיך נאך ווין בגעבן, אין שול תפלת שחרית מתפלל זיין וואלין, זא גינג דר ווכטמיינסטר ליידנגט נאך, אין וויא זיא אין דיא הויזטיר קומן זיין איז דיא בראַטשאפט גשטאנן איין קאפּראל מיט פיר בעלי מלחמות מיט אירה כלי זיין, זא שפרעכט דער ווכטמיינסטער ליידנגט צו הקצין ר׳ שמואל ער זאל מיט אים גין אין דער תפיסה, אין דא מיט דער במעלטי בחור קיגן ר׳ אברהם מעין ניקש זאגן זאל האבן זיא דען בחור מיט אין דער

---

[9] כפי הנראה הוא Generaladjutant Graf Lamberg.

[10] ה״ה Stadtcommandant Ferdinand Marchese degli Obizzi עיין מש״ב אודותיו Hormayr, Wien, seine Geschicke und seine Denkwürdigkeiten שנה II כרך ג׳ חוברת ראשונה צד 52.

[11] אולי הנהו סופר הקהלה בברלין אשר גם הוא בשם ר׳ מאיר אויסטרליץ יכונה ואשר העתיק שו״ת נשאל דוד מר׳ דוד אופנהיים הנמצאים בכת״י בבית אוצר הספרים אשר לבית מדרש הרבנים בברלין.

[12] כוונתו על מרידת ההגריים ובראשם השר Johann Rakoczy.

תפיסה גנומן, און אלי לייט אין ווין הבין פון דעם ניקש גוואושט, ביז דער וכטמיינסטר ליידננד עטליכע שעות אין דער הערבריק ווידער גקומן אין פרלנגט מען זאל אים אלי כתבים געבין פין דעם תפוס הקצין ר׳ שמואל טויסק.

אין אין דער זעלבגי הערבריג וואר אך איין מכטיגי אשה חשובה מיט נאמין אסתר בת ר׳ ליב הלוי ממשפחת הורוויץ אשת הקצין ר׳ ליב רוזן בורג [13] בת מקהלתנו יצ״ו, וועלכי מיט אונטר שידליכי סחורות נאך ווין צי הנדלן, אונד בייא שרים ושרות צו פרזילברן פלעגט. וויא זיא דיא תפיסה פין ר׳ שמואל פין דען וכטמיינסטר ליידננט ערפארין הוט, זא ערשרעקט זיא גאר זער אין פראגט אים פר וואש און אויז וואש פר איין בפעהל ער ר׳ שמואל לכלל תפיסה גנומן הוט. דער וכטמיינסטר ליידננט אבר איר ניקס זאגין וואלין ענטליך אויף איר גרוסן שטרקן לאמענטירען אין ביטן זאגט ער איר דש עש אויז בעפעל דעש שטאטקמנדנט אכילי זיי געשעהן.

זא ארויף הוט דיא אסתר דען וכטמיינסטר ליידננט ר׳ שמואל זיינה כתבים אלש געבן הוץ זיין קאשטיל ווא ארינן עטליכע טויזנט טאליר געלט געוועזין איז צי דיא אלט שול וקיומים דש הוט זיא ניט וועלין געבין און דערפיר ערבות גטון.

אין צווישן איז דער ר׳ אברהם מעץ אך לתפיסה קומן, און דער בחור הירש דערקיגן פטור גווארן. זא זעטצט מן הקצין ר׳ שמואל טויסק אין איין קליינש חדר אין דער תפיסה בשוק פיטרהוף אויף דער הויפט וכט סגור ומסוגר, אפילו דיא פענשטר וועלכי אייזרני גיטטער גהאט האבן, מיט אייזרי לעדין פרשלאסין אין פר אים אין דער תפיסה איין בעל מלחמה מיט איין בלוסן שווערט גשטעלט אום משמר צי זיין אין קיין מענטש אפילו דיא אשה אסתר ניט צי אים לאזין וואלין.

אין דען בעמעלטען ר׳ אברהם אין איין בזונדרי תפיסה צי דיא בעלי מלחמות גגעבען זא לויפט דער בעמעלטע חיים טויסקי צי הקצין המפורסם ר׳ מענדל אופנהיים [14] אין שרייאט אין וויינט אין דרצילט אים וויא עס מיט הקצין ר׳ שמואל טויסק אהער גיהט. אין ערביטט דאס ער זאלטי צי דען בעמעלטן מארקעז אכיל גין אין איהמי פיספלנד ביטן דס ער אים זאגען זאל וואש דען הקצין ר׳ שמואל גזינדיגט הט אין ווארום ער תפוס גווארן.

זא גינג אך הקצין ר׳ מענדל וויא אך האשה אסתר צי גימעלטן מארקעז אכיל אין ביטיטן אים, ער זאלטי זיא דיא זאך צי ווישן מכין. דער מארקעז אבער גאב זיא אנטוורט. ער וויש ווייטער ניקש ווארום, זונדירן עס

---

[13]) אולי הוא חד מהנהו ר׳ ליב רוזנברג שנזכרו אצל Hock צד 235.

[14]) אודותיו עיין בספרו של החכם קויפמאנן Samson Wertheimer צד 47 הערה 1 ונוסח מצבתו נדפס ע״י פראנקל בס׳ Inschriften סי׳ 340.

וואהר איהם מאדונינו הקיסר יר״ה וויא ער גסטרן אין דר נכט די גווינליכי פאראלע אפצי האלן גנגן, אליר גגעדישט אן בפוהלן ווארדן. אבר דיא אורזך וויש ער ניט.

זא ביטי דיא אשה אסתר נאכאמאל ער זאלטי איהר ערלויבן אין דיא תפיסה צי ר׳ שמואל צי גיהן דערמיט דא אים טריסטין קענט, דש ער זיך קיין צער זאל צים הרצן נעמין, אין אך גבעטין דש ער ערלויבן זאל דש דר היים טויסקי זאל מעגען אין דיא תפיסה עסין ברינגן, וויל קיין אנדרר אלש איין יהודי דש עסין ברענגין מוז. זא האט דער מארקעז זאלכעס ביטן איהר ערלויבט, בתנאי דש זיא קיין לשון הקודש, זאנדערן טייטש מיט איהם רידין זאל, דערמיט דער שומר דיא רייד פערשטעהן זאל.

זא גינג דיא אשה אסתר אין דער תפיסה צי ר׳ שמואל אין ביטט ר׳ שמואל דיא אשה אסתר זיא זאל וועגען זיינר צי אירי בקנטי שררות גין אין פין אינן אויזנעמין ווארום ער תפוש איזט ווארדן מה פשעו ומה חטאתו. וביום ו׳ ערב שבת קודש ו׳ טבת הט דיא אשה אסתר ערפרין דש הקצין ר׳ שמאל ווער אן געבין ווארדן בייא אדונינו הקיסר יר״ה דש ער העטי קרושבענדירט אין בריב גוועקסעלט אין פרנקריך.

דרויף גינג זיא גלייך צי טיטיל אירה עקסילענץ הערן גראף קינצקי קנצלר [15] יר״ה, וויל דר זעלביגי הקצין ר׳ שמואל גר וואלבקננט איז אין ניקס איבלעס אויף אים כל ימיו ערפארין, והשר ההוא איז אן זיך זעלבן איין גרושר חכם ומבין, אין וואש וואול, דש בעוה״ר בייא אונז יהודי׳ איינר דען אנדרן קיין גדולה פר גינט, אין איינער איז דען אנדרן משפיל מיט עלילות ושקרים. אין זיא גינג אויך צי איהרע עקסילענץ דיא פרוויטיבטי פרוי גראפין פין מארטיניציק [16], אין צי איהרע עקסילענץ די פרוויטיבטי פרוי גראפין פין ווייסן וואלף [17], אין צי איהרע עקסילענץ דיא פרוויטיבטי פרוי גראפין פין טורהיים [18], אין פר זיא ביטרליך גווינט אין גבעטין, זיא זאלטין אצל אדונינו החסיד הקיסר יר״ה איין הויך אן זעהנליכי פרביטט טהון, דאמיט הקצין ר׳ שמואל במשפט גהערט ווערדן זאל, וויל דעמי ניט אלזוי איז, זונדערן ער זיך אין דר זאך גניץ גריכט וויש.

דיא שרים ושרות האבין דר אשה אסתר צי ענטפרט געבן מען זאל איין מעמאריאל אן אדונינו הקיסר יר״ה פרפרטיגן, אן דיזי איר בענעהרן אצל אדונינו הקיסר יר״ה אינטרטעניגסט זוכן אין זיא וואלטן אויך גוטין דר

---

[15] Graf Wenzel Norbert Kinsky Oberstkanzler.

[16] Gräfin von Martinitz.

[17] Gräfin Weissenwolf.

[18] Gräfin von Thürheim.

בייא טוהן, אבר טייל שרים האבן דש פֿלשי אנברענגין גינלויבט אונד דיא אשה אסתר געוואָרנד, דש זיא אין דיא זכין ניקש רידין אין איין מישן זאל, דש זיא דורך זיינר אך ניקש איין ביסן זאלטי.

זא גינג דיא אשה אסתר ווידר צו הקצין ר׳ שמואל אין דר תפיסה אין דרציילט אים דיא ריד פֿין די שרים ושרות, הוט ר׳ שמואל בפֿולין, ווייל דר גראף זווירבי [19] אַפעליציאָן ראַט טיטול פֿין פראג היצינד אלהיר אין ווין איזט, זאל מען זעהן דורך איהם איין שטיפֿעט נאך פראג צי שיקען אין זיין שקר בלבול מודיע זיין.

זא שרייבט היים טויסק איין אויזפֿיהרליכן בריב אן הקצין ר׳ אברהם בן הקצין ר׳ ליברמן ל״ש ט״ה [20], וויא עש מיט ר׳ שמואל שטיט אין פרלנגט למען ה׳, מיט הכמים ונבונים איין עצה צי הלטין אין צווייא פֿרנעהמי אנזעהנליכי לייט אין שתדלנות צי שיקען נאך ווין דערמיט מען ר׳ שמואל נעביך קען מציל זיין פֿין זאלכי עלילות שקר, אין זאלכי בריב שיקטי דער גנעדיגי הער גראף זווירבי מיט איין שטופֿעט לפראג. ביום א׳ ה׳ טבת זיין דיא בריב אויף פראג אן קומין אין וויא הקצין ר׳ אברהם ל״ש דען בריב ערעפֿנט אין גלייאנט, איז ער גרויזימליך דערשראקין, אין גינג גלייך להראש הקצין הרב מהור״ר היים טודרוס [21] אין לייאנט איהם דיא ביזי בשורה פֿאָר, וויא הרב ר׳ היים דש הערט טהעט ער ביטרי שרייא אין זאגט ווי גשריען, דש שקר בלבול בעטרעפֿט ניט הקצין ר׳ שמואל אליין, זונדערן אלי יהודים בכל תפוצות ישראל.

זא הט הרב ר׳ היים מיט הקצין ר׳ אברהם ל״ש עצה גהאלטין, אין זאגין הש״י ב״ה ב״ש ווערד בייא אונ׳ מיט אינש זיין וועלכר איין גריכטן ניט פֿרלשט. אין שיקן גלייך אין ליסן צי אננדר ריפֿן מער הכמים ונבונים ואוהבי הקצין ר׳ שמואל עצה צי שליסן אין צי הלטין, ה״ה הראש הקצין ר׳ יעקב ירושלמי [22] והקצין ר׳ ליב קרפלש [23] והקצין ר׳ ליזר ווינר והקצין ר׳ ליב ווינר ור׳ גומפרכט לייטמריץ [24] מליין, איז בייא אינן מוסכם געבליעבען, ווייל מיר פֿר נעמין דש. איין יהודי מיט נאמין שלמה ווייסקאפֿ מיט נאך איין גווישן הערן שון עטליכי טאג אלהיר אין פראג זיין אין טראכטין פֿלשי עדות ווידר הקצין ר׳ שמואל אויף צי ברענגין, אין מען האט אים אן פיל גווישי אָרטר גשפירט מיט אשת ר׳ אהרן רים, זא מיזין מיר נאטה וועדיג

---

[19] Appellationsrath Johann Josef Wrtby

[20] Lichtenstadt

[21] עיין Hock צד 137.

[22] שם צד 173.

[23] ג״ז שם צה 332 סימן 3123.

[24] שם צד 191 סימן 6210.

נאך פראגן אין פרנעמין איר טון אין לאזין אין אירה ווערק וויל ער זיך אך אָפּפענטליך גערימט הוט ברחובות ובשוקים, דש מען באלד ווערט הערן וויא עש מיט ר׳ שמואל טויסק ערגין ווירט, אין וויא ער אים ווערט בצאלין.

אין דער שלמה ווײשקאפּ וואר אין דער הערבעריג בייא דען בלינדען זעליג דושנית [25], זא גיענג הנעלה ר׳ הירש בן הרב ר׳ חיים ר״ט הנ״ל [26] מיט חכמה אנײן צו דען בלינדען זעליג דושנית אין גאב זיך קינן דען שלמה ווייסקאפּ ניט צו דרקענן אין זיך כלומר געשטעללט, דש ווען ער אך איין שונא ווער צו הקצין ר׳ שמואל טויסקי, אין נאהם דען ווײשקאפּ מיט זיך אין זיין הויז אהאם. זא גינגן הקצינים ר׳ אברהם ל״ש, ור׳ ליזר ור׳ גומפרכט לייטמריץ אויז צו פארשטן דען במעלטין שלמה ווײשקאפּ זייני מעשים, זיא פראגטן איהם וואש זיין פערלאנגן איז, אין ווארום ער זיך בעריהמט הט ווידר הקצין ר׳ שמואל טויסק אינשולדיגרווייש צו האנדלן, דא גאב זיא שלמה צו ענטפערט אין זאגט עש זייא אמת אין איז אין איין מבוכה גדולה, אין איך וויש אלש אין האב אלש אין מײנ הענד כחומר ביד היוצר, אין עס זייא ניט לנג דרצו, דש הקצין ר׳ שמואל אין איין גרוסן הזק געשיקט ווערדן, וואָ קײן יהודי איז, שנצין צו ארביטין און ווערט ימים ושנים זיטצן און ניט ווישן ווארום ויצעק ואין שומע.

אי דאך גיבטש מיר טויזענד גולדן זא וויל איך מיינע ווידר אים נפּירטי ביזי גדנקן ווידר צו גוטן גראנקען אומווענדן. דא דיא דרייא קצינים גזעהן אין גמערקט האבן, דש ער הקצין ר׳ שמואל דעש שקר בלביל להנאתו ולטובתו גמאכט האט, אין זיך דאדורך בערייכערן גזינד איז, אנטווארטען זיא אים בחכמה גדולה, זיא העטין דיזז ניט אין מאכט אליין צו טהון, בלתי ידיעות הקצינים ומנהיגי הקהלה, זיא וואלען זיך היום מיט הקצינים אינטררידן, אין מארגן מחויך לרהובות היהודים אים דיא אנטווארט זאגין.

אונטר דעשין הט דש אשת ר׳ אהרן רים גוואר ווארדן, זא לויפט זיא גלייך צו דען הערן שטל מיינשטר וועלכער מיט שלמה ווײשקאפּ, פין איהרה עקסילענץ גראף לאמבירג טיטול אהער געשיקט ווארדן, אין זגט אים, דש במעלטר שלמה ווײשקאפּ העט מגלה גוועזין אל זיינה סודות, אין דש מען אים משחד ווערט מיט געלט, אין דאדורך וואר אלי זיין ווערק אין טרחה בחנם. וויא דר שטלמיינשטר פין דיא גוטי אשת ר׳ אהרן רים דאש פּרנומן הט ער גלייך דען שלמה ווײשקאפּ צו זיך ברופן, פרשליעסט איהם בחדר מיוחד, אין ליסט וויטר קיין מענש צו איהם.

דרויף האבן האלופים הקצינים נאך ווין גשיקט הקצין ר׳ אהרן כ״ץ

---

[25] שם צד 78 סימן 6101.

[26] שם צד 137 סימן 4818.

דייטרליש [27] והאלוף ר' שלמה אחיו של הקצין ר' שמואל טויסקי [28] זהנעלהה ר' הירש בן הרב ר' חיים ר' טודרוס, צו זעהן וואש צו טהון ווער אין האבין איין שליה מיוחד לק"ק קעלין געשיקט להאלוף המרומם הרב מהור"ר ברוך אויסטרליץ חתן הקצין ר' שמואל טויסקי [29]. אין אים דיא זאכין מודיע געוועזין, דש ער זאל נוטווענדיג אהער קימען, בייא וואונען אין דער עצה וועגען זיין שווער הקצין ר' שמואל טויסקי.

וויא נון אבר דער שלמה ווייסקאפ אין דער שטלמיינסטר געהערט האבין דש דיא לייט אויף ווין גרייזט זיין, זא רייזין זיא גשווינד נאך, אין מכטין אין ווין אנשטלט דש מאן דיא משולחים גם תפסן זאל, וויא אבר דיא משולחים דיזז ערפאהרען האבן נעהמן זיא איהרען וועג נאך ק"ק שאפי [30] דיא גרענץ מעהררין אין איסטרייך אין האבן דיא ווינר רייז איין גשטעלט.

וביום ד' י"א טבת איז הרב ר' ברוך אויף פראג אן קומען זא איז אים ערצעהלט ווארדן וויא עס הער גיט, דא האט הרב ר' ברוך גליקליך נאך געפארשט צי ווישן ווער מיט אשת ר' אהרן רים צי דעם זעלבינן שטלמיינשטר אין שלמה ווייסקאפ גנגן איזט, זא האט זיך צו גטראגנען, דש איינר גזאגט האט, ער הט גזעהן, ר' מאדל מבערלין התן הקצין ר' ליב קרפלש ט"ה [31] וועלכער איין קרוב מיט ר' אהרן רים איז, ווער גנגן עם אשת ר' אהרן רים אין דיזי זכן צי דען ווייסקאפ.

נון גינגן הראש והקצין ר' יעקב ירושלמי והקצין ר' ליזר ווינר צי דען במעלטן ר' מאדל, אין אים שטרק צי גרעדט, נאש ער זיך גדענקט, ווארום ער דש טוט, אין גדענקט ניט אן השי"ב"ה אין פרלאזט זיין שווערש [32] גוטן פריינד, אין שטיט בייא די עצות פין זעלבי לוזן גזינדל, אין פר אלי מאל ווישן וויר וואול, דש דוא מיט אינן אינטרסירט ביסט. ווען דוא אבר אן השי"י ווילסט גדענקען זוג ניר ווש איז דיא פלשי אנשטלט אין שקר בלבול. זא זאגט דער ר' מאדל עס זיי אמת איך בין מיט זיא אינטערעסירט, אין בין אך געוועזן מיט אשת ר' אהרן רים אין הב גזעהן, דש זיא דען הערן שטלמיינשטר איין השובה גענזלעבר געשענקט האט אין איך האב פין דעם

---

27) שם צד 353 סימן 201?.

28) עיין אודותיו בהקדמה.

29) גם זה שם.

30) היא קהלת Schaffa אשר נתיסדה ע"י גולי אוסטרייך בשנת 1671 כאשר תמצא בספרו של החכם קויפמאנן על גרוש וויגא צד 177.

31) שרל בתו של ר' ליב קרפלש, שנפטר בשנת תפ"ה, נשאת לר' מרדכי מארל בן ר' אברהם רים ועיין מש"כ אודותיו החכם קויפמאנן בהערותיו לס' משפחות פראג צד 356.

32) Schwäher.

שטלמיינשטר גהערט ווי ער גזאגט האט דש אינטרשידליכי כתבים אויף ר׳ שמואל גפונדן זיין ווארדן אין וויִרד דעשטוועגען גוויש איין גפאַר ליידען מיסען.

ובעש״ק י״ג טבת שיקט הרב ר׳ ברוך איין שטופעט אן דר אשה אסתר אויף ווין אין איר צי ווישן גטוהן וואש דר ר׳ מאדל אויז געזגט הוט, וויא פלשי בריב אויף דען שוועך ר׳ שמואל זיין אויזגטראכט ווארדן. זא גינג דיא אסתר אין לאזט דען בריב וואש איהר הרב ר׳ ברוך צי גשריבן אויף טייטש אפשרייבן, אין ווייסט דען בריב בייא כל שרי מלכות וואש דער שלמה ווישקאפ פאר ביזי ווערק אין פראג גשטיפט הוט אין ליסט זיך אך מעמאריאל אין סופליקאציאנש אן אדונינו הקיסר יר״ה פערפערטיגען, אין זאלכי מעמאריאל מיט איהר אייגני הנד לאדונינו הקיסר יר״ה איבערגעבען, אין גינג צי איהרע עקסילענץ גראף לאמבורג אין אים דען בריב אך גוויזן אין דער בייא דער צעהלט, דיא ביזי מעשים וואש דער שלמה ווישקאפ אין פראג בעגנגן הוט.

דא נון דער גראף לאמבורג גזעהן, דש דיא ריד מהאשה אסתר אמת זיין אין דאש פלשי אנברענגין פין ווישקאפ איז ניקש אין פין פראג נישט גבראכט, דש זיין פלשי אנברענגין העט מהזיק גוועזען זא בפעלט דער גראף לאמבערג דאש מען דען שלמה ווישקאפ אין דיא רמור הויפטוואך [33] תפסין לאזין זאל. ובחסד השי״ב״ה האבין פיל שרים ושרות וועגען הקצין ר׳ שמואל צו גיטן ממליץ גוועזין דש אדונינו הקיסר החסיד יר״ה גרושה הכמים והשובים ונבונים אוהבי משפט אמת וצדק אין דען עסק משפט בחכמתם נאך צי פארשען אין קומסיאן געבען אב דש פלשי אנברענגין ווידר ר׳ שמואל אמת איז. אין דיזי זינד דיא גנעדיגי הערין קומיסאַרי, וועלכע דיא זאך מאדוננו החסיד הקיסר יר״ה, צי ערלייטערן אלירגנעדישט אויפגעטראגען.

דער ערשטי איהרי עקסילענץ גראף קינצקי קאנצלר טיטול מיט זיין קאנצלייא סעקרעטארי טיטול הער בעכינגי, אין א״ע גראף פערצילעני [34] הויף קנצר טיטול מיט זיין קאנצלייא סעקרעטער. הער קווארימענט [35] טיטול אין אירה גנאדן קריגס סעקראטער קאמפמיללער [36], אין עש וואר דרום אויז דער קריעגשקאנצלייא איין קומיסאַרי דערצי געבען ווארדן, אין דש אך הקצין ר׳ שמואל דורך בעלי מלחמות איז נתפש ווארדן.

---

[33] Rumor-Hauptwache שנתיסדה אחרי בא קרית בירת ווינא במצור פעם שנית, עיין Baermann, Alt und Neu Wien צד 846.

[34] Hofkanzler Graf Julius Bucelini.

[35] Quärient.

[36] Kriegssekretär Zacharias Mariophilus Campmüller ועיין מש״נ הח׳ קויפמאנן בספרו Urkundl. v. Samson Wertheimer צד 83.

ביום השבת י״ד יום לחדש טבת זיין אברמאלין כתבים מחיים טויסקי אין נאמין הקצין ר׳ שמואל אויף פראג קאמן וועלכי גלויטעט דש מן זאל שיקן צי הילף האלוף הקצין מהור״ר מאיר קדיש ר״ה [37] והנעלה ר׳ זעליג זינגר עה״ק [38] אין זיין איידאם הרב ר׳ ברוך אויסטרליטץ אין זיא נעמין איהר רייז נאך ווין.

דא זיא קומן אינטערוועג בייא דער שטאט נייא הויז [39] זיינ דורטן לייט פין ווינא אינז ענטגעגען קימן, אין זיא גזאגט דש דיא ערסטע משולחים נעמליך ר׳ אהרן כ״ץ ר׳ שלמה טויסקי, ור׳ הירש ר׳ חיים ר״ט אין ווין זיין נתפס גווארין, ווארי בער זיא זיך ענטזעטצט, אין הארט דערשראָקען, וויא אבער דערנאך פערנאמן האבן, דש עס שקר וואר, דש דיא ערשטי משולחים ניט נאך ווין זאנדרן נור ביז שאָפי גערייזט אין דארטן צי פערנעמין דען אויסשלאג.

זא רייזט הרב ר׳ ברוך ור׳ זעליג זינגר ג״כ ביז שאפי אין הקצין ר׳ מאיר קדיש ווארטעט אלזא אין דער שטאט נייהויז אויף אורדר וואס אים פין שאפי גשרובן ווערט פין הרב ר׳ ברוך ווא ער זיך אהין לענקען זאל. דא נון הרב ר׳ ברוך ור׳ זעליג נאך שאפי קימען פינדן זיא אלדארטן דיא ערשטי דרייא משולחים וועלכע שאן בריב אין הנדן גהט הבן פין חיים טויסקי בשם הקצין ר׳ שמואל, דש זיא אירה רייז נאך ק״ק ניקלשפורג נעמין זאלן, אין דארט עטליכי טאג פֿערבלייבען אין וייטרי אורדר פין חיים טויסק ערווארטן זא הוט הרב ר׳ ברוך גלייך איין שטיפעט געשיקט אויף נייהויז אין הקצין ר׳ מאיר קדיש דיש זאלכש מודיע גוועזין דא ארויף איז הקצין ר׳ מאיר קדיש אום גזיימט אויף ווין גרייזט.

דיא ערסטן דרייא משולחים אבר מיט זמט הרב ר׳ ברוך ור׳ זעליג זינגר רייזן אויף ניקלשפורג, אין פין דורטין רייזט ר׳ זעליג זינגר תכף נאך ווין, אין דיא ערשטן דרייא משולחים והרב ר׳ ברוך זיימטן אלדארט דיא אורדר מהקצין ר׳ שמואל ע״י חיים צי פֿערנעמין.

ביום ו׳ ד׳ טבת קומט אן אויף ניקלשפורג המשרת זלמן אצל האשה היקרה אסתר רוזינבורג אויף דיא פשט, אין ברענגט דיא אורדר מהקצין ר׳ שמואל, דיש עש זיך וואול ניט לאשט דש אלי בכלל זינדרן נור זיין ברודר שלמה אין זיין איידאם ר׳ ברוך אוסטרליץ אין ווין קימן זאל.

ובמוצאי שבת כ״ב טבת הט זיך הקצין ר׳ אהרן כ״ץ ור׳ הירש ר״ח ר״ט ווידרום צוריק אהיים נאך פראג בגעבין אין יום א׳ דרויף איז ר׳ שלמה

---

[37] עיין Hock צד 305 סימן 7439.

[38] שם צד 121 סימן 6695.

[39] Neuhauss.

והרב ר׳ ברוך מניקלשפורג מיט דר פאשט לחיים ולשלום נאך ווין גרייזט.
הקצין ר׳ מאיר קדיש איז צוואר ביום ב׳ כ״ג טבת בשלום אויף ווין קומן
אבר נויא ר׳ שלמה והרב ר׳ ברוך דען זעלבינן טאג אן דר ערשטי ווכט בייא
דער טורי קומן. אונ׳ אין מקום אניין הבין וועלין, הוט זיא במעלטי ווכט
אויף גהלטען אין תפוס גנימן, וועגן דער אנשטלט דיא דערפיר גוועזין איז
דיא פֿרגמעלטי דרייא משולחים צו תפסן.

זא הט ר׳ שלמה ור׳ ברוך אירה תפיסה תיכף אין מקום במעלטי
האשה אסתר רוזינבורג מוריע גוועזין, זא לויפט דיא אשה גלייך פֿין איינר
הוכי שררה צו דער אנדער אונט אויז געווערקט, דש הרב ר׳ ברוך ווייל ער
אינטער דיא דרייא ערסטי משולחים ניט מיט גמעלט וואר תיכף פטור גוואריין
אין ר׳ שלמה וועלכר איינער אויז דיא ערסטי דרייא איז בייא הערן
ווכטמיינשטר ליידנגט תפים געבליבין.

זא טהין הקצין ר׳ מאיר קדיש והרב ר׳ ברוך והאשה אסתר צו אליר
גנעדישטה הערין קומיסייערן דיא מאדונינו הקיסר יר״ה דעפיטירט איז ווארדן
פיספלינד אנלויפֿען, אין מיט וויינין גבעטין דש זיא זאלין ציזאמען טרעטין
דען עסק גרינדליך מפקה צו זיין כדי דערדורך אויף דען אמת צו קומן.
זא גאב השי״ת די לייט זעליקייט אין דיא אויגין דיא גנעדיגי קומיסיאן, דש
זיא בליל ד׳ כ״ה טבת פֿליישיג ציזאמין טרעטין אין הויז בייא אירה עקסילענץ
הערן גראף קינצקי טיטול.

זא האבין השרי׳ קומיססיאן טיטול להקצין ר׳ שמואל אויז התפיסה
צו זיך ברופין לאזין, זא האט ר׳ שמואל לויטר אונ׳ קלאר ערוויעזן דש
ער זיין טאג דעם ר׳ שלמה הלוי צו פראג ניט גזעהן האט זינדערן הקצין
הנ״ל זיך מיט ר׳ שלמה הלוי אין דער שטאט צנאם [40] בעגעגנעט האבין
זא האט הקצין ר׳ שמואל זיין וועג נאך ווין גנומן ור׳ שלמה הלוי נאך
פראג בגעבין.

זא הקצין ר׳ שמואל לשרי קומיססיאן אום גאטיץ ווילין גבעטין מאהר
אז דער אמת קלאר פראבירט אין נור איין פֿלשים אנברעננין דיא גנעדיגי
הערן קומיסארי גנעדיג גריהען אין בליבין מעכטן דעם ר׳ אהרן ריס ג״כ צו
תפסן ווילן ריס מיט דען במעלטן ווישקאפ מיט איינגדר דען פֿלשין שלום
נינגן אים ערדיכטט האבין אין וועז ער ג״כ לתפיסה קומן ווירט ער האפֿ־
פֿענטליך דיזו בקענן זא ווערט די ליבה וואהרהייט דעשטא בעשר אן טאג
אין אן ליכט קומן.

זא האבין דיא שרי קומיסיאן יר״ה להקצין ר׳ שמואל זיין גהרזאמבש־
ביטן אין ביגערין פֿיר גוט ערפֿינדען אין האבן גלייך הוך גנעדיג בפֿולין דש

(40 Znaim

מן דען ריז אלוא גלייך זאל תפסן, זא הט מען דיא פּעליני נכט ר׳ אהרן ריס גזיכט אליר אורטן מען הט אים אבר ניכט גפינדן וויל ער זיך היימליך פערשטעקט אין פערבארגן הוט, דאך אבער דען זעלבינן יום ד׳ אין דער נכט כ״ו לחדש טבת הט מען אים גפינדען אין איהם דיא נוכט אן גגריפן צו תפסן זא ווערפּט ער אויז זיינה ארמיל גשווינד ארויז צווייא גווישי בריב אין פרברענט זיא צו אַשין פר אויגין דיא זעלביגי וואכין אין דיא אנדרי כתבים דיא ער בייא זיך גהאט האבן זיא פין אים וועג גענומן אין האבין אים תפוס גפיהרט אין שטאקהויז [41].

והכתבים של הקצין ר׳ שמואל האט מן נאך פראג גשיקט צו הנד איהרע עקסילענץ הערן הערן אפלציאן פרעזידנד זעלביגי כתבים צו געביך דען גנעדיגין הערן גראף הרברשטיין [42] אפולציאנסראט טיטול וועלכע כתב ולשון היהודים גנץ וואול קען, דרמיט דערזעלביני דיא יעניגי כתבים דורך לייאנן זאָל, אין דהויז אליין איין הלט ווירט ערזעהן קענן, דערדורך ווירט מען ווישן אוב הקצין ר׳ שמואל טויסקי דיא אוב מעלטי אן גיגעבעני קורשבדעניך יוא אדער ניט וואר זייא.

נון וואר צו דערזעלבגער צייט איבעראוברט אין איינגענומן ווארדן דיא שטט פאסוי [43], אין אויך דעז שלאס אוברהויז פין פ׳ יארפּערש צו הילף דעם קאָניג אין פרנקרייך דא וואר איין גרושיר טומיל בייא גנין קייזרליכען הוף דיש דיא הוכי מיניסטר ממש ניכט צייט נעמין קאָננען דיש שפיילך אויז דען מונד צו ווערפען מכל שכן אין יידישי עסקים צו געשעפּטיגען. זינדרן אליין דורך גרושן אנלויפן אין ביטן וואיש הקצין ר׳ מאיר קדיש ר״ה יצ״ו והרב ר׳ ברוך הלוי גברוויכט הבין אן דיא הערן קומיסארר וויא אך דיש הגאון הגדול המפורסם ר׳ דוד אופנהיים אב״ד דקהלתנו פראג זער מפציר גוועזין אונ׳ שטיק גבעטן אן זיין מחותן הגאון הגדול הרב השתדלן המפורסם פאר הדור מו״ה שמשון ווערטהיים דיש ער בעסק זה צו איהרע עקסילענץ הערן הערן גראף פּערצילעני הוף קאנצלר טיטול גין מעבטי היט זיך הגאון ר׳ שמשון הנ״ל אן גלעגין זיין לאזין אין גלייך גנגין אין אים גאטש ווילען גבעטין דיש ער איילפּרטיג דרויף טוהן זאל דיש משפט פין הקצין ר׳ שמואל צו ערלייטערן אין צו ערקלאָרען.

דא ארויף זיין דיא שרי קומיססיאן יום ב׳ ר״ח שבט ווידר צין אנדרן מאלס צו זאמן געטרעטען זא האט הרב ר׳ ברוך אינטערטעניג גבעטין וויל

---

[41] Stockhaus.

[42] Graf Herberstein.

[43] ביום 11. Januar 1704 למספּרם נלכדה העיר פאססויא ע״י חיל באיערן ושר צבאם Graf von Tattenbach עיין מש״כ Erhard, Gesch. d. Stadt Passau I, 270 וגם מצודת Oberhaus מול פאססויא היתה לבז.

זיין שווער ר׳ שמואל אין דיא שטאט ווין בייא כל שרי מלכות אין גיטען רוף וואל בעקאננט איז דש מען אים ניט דורך דיא שטאט מיט בעלי מלחמות פֿיהרען זאל דען עס ווער אים איינע גרושי חרפה, אלזו איז הרב ר׳ ברוך זיין בקשה בוויליגט אין אנבפֿולין ווארדן דש דר וכטמיינשטר ליידננט אין איין גדעקטין קרעטין מיט ר׳ שמואל צי דר קומיססיאן פֿארין זאל.

אבר שלמה ווייסקאפ ווערט עפנטליך בהרפה ובושה מיט פֿיל בעלי מלחמות צי דער קומיסיאן געפֿיהרט. דיא קומיססיאן לאזין דען שלמה ווייסקאפ צינערשטין פֿאר אין טוהן איהם מיט גרושה הכמה איבר ב׳ שעות לנג עקסאמינירען, אירה שאלות אין זיינה דרויף געגעבענע תשובה ווישן וויר עד היום ניט, זונדר אליין ווי מען האט פֿרנימן זא האט ער זיך אליין פֿר רעט, דש די הערן קומיסארי זיין פֿאלש אנברעננגן מיט גרושה הכמה גלייך פֿרמערקט האבן. אחר זה הבין הקצין ר׳ שמואל עקסימינירען וואלין, זא הט גלייך אירה דירכלייכטיקשטה אינזרה אליר גנעדיגשטה קייזערין באותו פעם אום איהרה עקסילענץ גראף קינצקי אלש צי דיזר קומיסיאן רעקטאר געשיקט זא ווארן נון דיא הערן קומיסארי פֿין אנגדר גנגגין אין מען פֿיהרט הקצין ר׳ שמואל ווידר אום עקסימינידט אין דיא תפיסה. יום ה׳ ד׳ שבת זוירט אין דען עסק צי דריטטן מאל קומסיאן גהאלטן אין אברמאלין בעמעלטין שלמה ווייסקאפ, פֿין ערשטן פֿרנומן אין קינן איין הלבי שעה ווירט עקסימינירט אין נאך זיינר הוט מן הקצין ר׳ שמואל פֿרנומען והקומיססיאן יר״ה האבין איהם דיא פלשי בריב פֿרנצייגט עד זאל דריבר ריד אין ענטפֿרט גיבן.

וויא ר׳ שמואל דען פלשין בריב אנפֿנגט צי לאיינן אין פֿינד דארין אלש זיך ר׳ שלמה הלוי צי פראג בייא אים אין הויז אויף גהלטין האבין זאלט זא היבט ר׳ שמואל פֿין העליר שטים אויז גרושן עוית צי שרייען אין צי ווינן אינ׳ זאגט, איך מאג שון ווייטר ניקש לייאנן זונדרן ווען דיא אייניגי פינקטע נור וואר איז דש שלמה הלוי זיך גאר אין זיין הויז בפֿינדען אדער איך צי זעלבינע צייט בין צי פראג גוועזן, גיב איך מיר זעלבשטן שולדיג אין וויל פֿין הערצין גערן ליידן.

זא האט די קומיססיאן הקצין ר׳ שמואל אין הערצן גרעט וויל דר ווייסקאפ איין ארמער מאן איז אינ׳ ניט צי צערין האט, דש ער זאלטי איהם אין דער תפיסה זיין אינטרהלט געבין, דאש האט הקצין ר׳ שמואל לכבוד דיא הערן קומיסארי איינגוויליגט אים אלי טאג מיט עשרה צ״ל צו פֿרפֿלעגין.

באותו פעם וואר הקצין ר׳ שמואל ואחיו ר׳ שלמה פֿין דער קומיססיאן פטיר אין לוז שפראכען קינן ערבים באופן ובתנאי ווען מען אים ווידר פרלנגן ווירד זאל ער זיך ווידר שטעלין מיסן, אינ׳ דער בייא דען טיטול הערין סעקריטארי בעכינגי אנגבפֿולין דיזע עקסימינרונג, וויא אך דריבר געמאכטען שלום צי פפיר צי ברעננען, ולאדונינו הקיסר יר״ה איינצירייכען זיינה העכשט

גילטענדי השכמה אַליגנגעדישט צי צו געבן. וויילן אבר באותו הפעם הער סעקריטארי בעכינני אין פיל קייזרליכע עסקים בלאדנט איז גוועזן, וואר דיא זאך פֿרהינדרט ווארדען, אין ניט פֿרפֿרטיגן קענן. ביז אליר ערשט י״ב שבט האט אירה עקסילענץ הער גראף קינצקי יר״ה דען אויף אין מיט פעליגער קומיססיאן אונטרשריפֿט לאדונני הקיסר יר״ה איינגעהענדיגט אין ווילן אדונינו הקיסר יר״ה הקצין ר׳ שמואל בייא דיזן פֿלשין אנברענגין פֿר ריין אין רעכט בפֿינדן זא האט ער תיכף מסכים גוועזן מיט דער קומיססיאן איר שלום.

וביום ה׳ י״ה שבט האט אדונינו הקיסר יר״ה דען אויף זאין מהקומיססיאן דען גראף קינצקי ווידר איינגהענדיגט גלייך דרויף שיקט דער גראף קינצקי צי הערן סעקרעטארי בעכינני דש ער זאל דש כתב ערבות צי פפיר ברענגן אין די ערבין דרויף אונטערשרייבין לאזין זא זעצט ער אויף דש כתב ערבות אין שיקט נאך הרב ר׳ ברוך אין גאב אירם דיש נתב ערבות דש ער זאלש אינטרשרייבן לאזין.

דש ווערט אינטרשריבן פֿין הקצין ר׳ שמואל טויסקי זעלבשטן, ומהקצין ר׳ מאיר קדיש, ור׳ שלמה אחיו של ר׳ שמואל ומהרב ר׳ ברוך אוסטרליץ, מהאשה אסתר רוזנבורג, ור׳ יודא שיק ור׳ זעליג זינגר נאך דיזן גשעהנן ערבות איז די זאך צי הערן קאמפמילר קריגססעקרעטארי, געשיקט ווארדן דש ער וויטר אן מיטול קומענדנטין מארקעז אביין איין שריפֿטליך בפֿעהל ערגין לאזין זאל הקצין ר׳ שמואל ואחיו ר׳ שלמה פטור צי לאזין.

אבר הער סעקרעטאי קאמפמילער האט דיזז אן פֿרוויזן אירה דורכ׳ לויכט פרינץ אביעני [44]) קריגשפרעזידענד מיטיל יר״ה, וייל ר׳ שמואל דורך משפט בעלי מלחמות לתפיסה קומען איזט ניט טוהן וואלין, אין שיקט דען זעלבינן שריפֿטליכען פטור צי הוך גדאכטען מיטול הערן פרינץ צי איבער־לייאנן.

במעלטר פרינץ אבער וואלטי זאלביש ניט לאזין פֿרפֿרטיגן זונדרן דיא קומיססיאן זאל אים ציפֿאָר דען גאנצען פֿעליוף מתחלה ועד סוף שריפֿטליך געבן, וויא נון דיזה געשעהן איז זא וואר דער פרינץ יר״ה מסכים ובליל א׳ אור ליום ב׳ כ״א שבט וואר הקצין ר׳ שמואל ואחיו ר׳ שלמה פטור מתפיסה גווארדן, זא שיקט הקצין ר׳ שמואל גלייך מיט איין אייגני קאריר הנער החתן זעלקי בן ר׳ שמעון בענדינר נאך פראג אין שרייבט זעלבין דיא בשורה טובה דש ער פטור איז גווארדען וביום ד׳ כ״ד שבט וויא החתן זעלקי אויף פראג קומן איז, וואר גרושה שמחה וששון אין דער גנצי קהלה.

באותו יום ד׳ כ״ד שבט איז הרב ר׳ ברוך ור׳ שלום אחיו של הקצין ר׳ שמואל פֿון וויז אַבגרייזט נאך פראג, זא האט הקצין ר׳ שמואל מיט זיא

---

[44]) Prinz Apponyi.

אין דען עסק שקר בלבול גערעט, מאחר דש ער איז נור אויף ערבות פטור זא מיז מען נאטווענדיג דער צו טהון דש מען להשררה יר"ה קלאר ווייזען דס עס איין שקר בלבול איז.

אלש בפעלט הקצין ר' שמואל זיין במעלטן ברודר אין איידם דש זיא עס האלופים הקצינים בק"ק פראג צו רידן אין איננן בעטין דש זיא זאלין ר' מאיר בן ר' יקותיאל הכהן אתרוגים ברעננער [45], וועלכער איין גשיט אין וויט גרייזטער מאן, אונ' בקי אין לשונות אין ווייש וועג אין שטעג. אים שיקן אין דער שטאט באזיל ליגט סמוך למדינת צרפת אונ' אין אנדרע מער קהלות הסמוכים אום זעלביגע לייט וועלכע די פלשי כתבים געשריעבען האבן זאלין, אין דיא שטאט באזיל ציטירן לאזין אין זיא אלדארט במשפט ובשבועה אפהערין לאזין אין פין במעלטין משפט כתוב וחתום ברעננען ואל, וויא זיא על פי השבועה זאגין ווערן אוב זיא זאלכי בריב יוא אדער ניט גשריבן האבין.

נאך דיזן אינטררייידונג דש נון הרב ר' ברוך ור' שלמה אפרייזן וואלין קומט גלייך נאך ווין דען גוטען ר' אהרן ריס זיין ווייב מיט איהרן זין הבחור שמעון צו פרנעמין, וויא עס מיט אירעם גוטען מאן בעשטעלט איזט, אבר הרב ר' ברוך ור' שלמה זיין פארט אפגערייזט אין קימן אן לק"ק פראג ביום ועש"ק כ"ו שבט אין האבין האלופים הקצינים דיא ריד פין ר' שמואל פר-געטראגן זא האבן האלופים הקצינים מיט דיזע עצה מסכים געוועזין, אין ביום ה' ט' אדר ראשון איז במעלטר מאיר אתרוגר אפגשיקט ווארדען.

אינטרדעם גינג הקצין ר' שמואל צו אלי שררות בפרט צו דיא אים פראורדינירטי הוכי קומיססיאָן אין זיין אינטרטענינן דאנק ביליג מעסיג אפ-געלעגט אין געבעטין זיא זאלין אן מאָס געבן אין דעם עסק וויטער נאך צו פארשען, כדי זיין גערעכטיגקייט אן טאג געבראכט ווערדן קענט אין זיין וועג לק"ק פראג נעמין אין איז גלייך אן אסתר תענית לשמחת פורים לשלום לביתו קומן.

זא וואר אין דער קהלה אונערשרייבליכי שמחת פורים אין געבין צו השיב"ה שבח והודאה אויף דען נס גדול להקצין ר' שמואל ולכל עדת בני ישראל איז גשעהן.

ובסוף לחדש אדר שני קימט ווידער צוריק מאיר אתרוגר אונד ברעננט כתוב וחתום מהמושל לנדפאָגט אויז דער שטאט באזיל דש די זעלביגי יהודים פין טורניך אין העניגויא האבין איין שבועה אבגעליגט דש דעש זיין אייטל פלשי כתבים דש זיא מעולם ועד היום הזה קיין רמז ורמיזה גהבט האבן אין

---

45) שם אשתו קרינדל ובנו יששכר בער תמצא אצל Hock צד 26 סימן 6747 ושם סימן 6740 ובשם אתרוגר יכונה על שם משאו ומתנו להביא אתרוגים לחג הסוכות מדי שנה בשנה.

דש זי ר׳ שמואל טויסקי ניט אמאל קענען, אין דש דיזיז הינטרריקס איהרר אויף איהר שלאף גשריבן גווארן וועלכש שקר ושוא אין אויס דען פֿאלשן בריב וואס ליב טירנך [46] כ״ד איקטוברש אן שלמה ווישקאפ גשריבן זאל האבן, דעש קלאר ליכט נעבט אין דעם אין זעלביגי בריב שטעהט דש ער ליב טורנך העט ניט פֿיל צייט צו שרייבן וויל ער גאטוועגדינ אויף סאלדוס אויף דען מארק רייזן מוז, אין דיא זעלביגי צייט איז כלל אין סאלדוס קיין מרק. נון וויא מאיר אתרוגר דיעז כתוב וחתום גברכט הוט זא רייזט יום א׳ ר״ח ניסן הקצין ר׳ שמואל עם מאיר אתרוגר ווידר נאך ווין אין גאמין כתבים מבאזיל מיט זיך אין איבגבן דיא כתבים אן דיא הוכי קומיססיאן יר״ה, אין הקצין ר׳ שמואל פֿרלנגט אין בעטיט וויל ער דורך דיא כתבים זיינה גרעכ־טיקייט קלאר מברר איז, מען זאלטי זא וואול אים אלש אך זיינע ערבים אפסאלווירען עש הוט זיך אבר עטליכע טאג פֿערציהען, אי זיך השרי קו־מיססיאן יר״ה אין דיא זעלביגע כתבים אויז דער שטאט באזיל ערקלערט האבין. זיא הוט הקצין ר׳ שמואל גלייך בליל ראשון של פסח וועגען זיינע אויזגעשטאנדין צער פחד ובהלה דעש חולי קדחת ל״ע שטרק אנגריפֿין אין עטליכי וואכען שטארק געקרענקט איג׳ אין ווערנדר זיין קראנקהייט ברענגט דען גיטן רים זיין וויב איין כתב ערבות על סך עצום וועגען איר מאן, דש עד מיט ר׳ אברהם אויסטרליץ וועלכע ג״ב תפוס גווארן מיט הקצין ר׳ שמואל במוצאי שבת ר״ח אייר אויס דער תפיסה פטור גווארדן. וויא נון הקצין ר׳ שמואל ווידר צו זיין גזינד קומן איזט הוט ער אברמאלין בייא דר הויכי קו־מיססיאן יר״ה שטרק גבעטין אין לאמענטירט, מען זאל אים אין זיינה ערבים אפסאלווירען אין דר בייא דיא פֿלשי עדים הינקיגען מיט איין וואולפֿרדינטי שטראף צו בעליגען.

זא הוט אדונינו הקיסר יר״ה יוני אלף תש״ד למספרם שהוא יום חג דשבועות תסד״ל אן השררה שטטהלטער יר״ה איין אלירגנעדישט בעפֿעל ערגין לאזין דש הקצין ר׳ שמואל ווירקליך אפסאלווירט איזט מיט זיינה ער־בים אין ער איזט גניץ ריין און גרעכט, אין אלי אנגבראכטי זכין אליש אויף אים פֿלש איז בפֿינדן דש דישטי ווענין דיא שטטהלטר יר״ה ווייטר גנעדיג בפֿעלין זאל בכל בתי כנסיות פה פראג עפֿנטליך בובליצירען צו לאזין אין אך אן שרי אפלציאן יר״ה איין אפזונדרליכש אלירגנעדישט בפֿעהליך ערגין לאזין דש זיא ווידר ר׳ אהרן רים אויף זיינה זא וואול נגד הקצין ר׳ שמואל טויסקי אלש אך אין עסק משפט מיטווליג בעגנגנה זיופים משפט חרוץ מהון זולין, אין דער בייא דער רמור הויפטמאן אין ווין גוועסנער שלמה ווישקאפ הוט מען דען שטאטגריכט אין ווין מוסר גוועזיז, דש זיא אים אויף

---

[46] Loeb Tournai im Hennegau.

זיין פלשים אנברענגין נגד ר׳ שמואל זיין פרדינטן פסק מכין זאל והקצין ר׳ שמואל אים זיינה אובן גמעלטן אינטרהלט עשרה צ״ל אלי טאג ווייטר גימר געבען דרף וועלכי קיסרשי בפעליך נאך הקצין ר׳ שמואל אנקינפט אין פראג אויז בפעל שטטהלטרייא יר״ה כ״ו יוני שהוא כ״ד סיון בשבת שלאחריו בכל בתי כנסיות ביבליצירט ווארדן, זא הוט הקצין ר׳ שמואל נאכדעם דיא אלטשיל דיא דורך זיין שתדלנות ערעפנט גווארדן, אויזפיצין אין אויז וויסין אין מיט שאהני ציורים מאלין לאזין דש ממש איין מקדש מעט איז אין מיט האלופים הקצינים על פי הגורל אלי שטעט אויזגטיילט ובעש״ק ט״ו מנחם בשמחה ובששון מיט פיל חזנים וכלי זמרים מחנך ומקבל שבת דרינן גוועזין, ולמחרתו בשבת נחמו הוט הגאון הגדול המפורסם אב״ד דקהלתנו מוהר״ר דוד אופנהיים נר״י איין דרוש נפלא דרינן גדרשנט, ובאותו פעם איז מגדולי הקהלה פיל גדרים ונדבות לכבוד הבית גפאלין, אין השיב״ה שבח והודאה געגעבין על כל הטובה אשר עשה לשמואל עבדו ולישראל עמו.

אין דר זעלביגי צייט הוט אירה עקסילעניך הוף קאנצלער גנעדיג אן בפולין דען רמור הופטמאן דעם בעמעלטן ריז מיט זיין וויב אויז צו זוכען אין זיא אויז דער שטאט אויז צו פיהרען דש זיא זאלין זיך ניט מער בעיר מלוכה ווין פינדן לאזין, וויא נון אבר דער ריז פין דיזי בפעל ערפארין זא הט ער זיך היימליך אויז ווין ארויז גמכט אין זיין וועג אויף בערלין אין זיין פטרלאנד גנומן ווא ער נאך דא איז אין וויל ער זיך זעלבן אין אונרעכט וויש זא טרויט ער זיך פין אלדארט ניט וואול אוועק צו רייזן אבר זיין גוב וויב איז גלייך מיט רמור קנעכט אויז דער שטאט געפיהרט ווארדן.

אונ׳ אין צווישן דש דאש שטאט גריכט בעיר ווין המשפט של שלמה ויישקאפ אינטרזוכט האבן, זא איז בעו״ה ביום ג׳ י״א אייר תסה״ל שהוא ה׳ מייא אלף תש״ה למספרם אונס אונזרי קרון פין אונזר הויפט גפאלן דש אונזר אלירגנעדישטר קיסר לעאפאלטוס פאן דיזר וועלט דאס צייטליכע גזעגנט גנומן און זיין הייליגע זיל ווידרום צו גאט דעם אלירהעכסטן גווענדעט, אזו וואר אונטר זיין גנצין גביהט אינטר אלין לייטן פין גרושן ביז קליינשטן איין גרושי קומיר טרויר אין קלאג. גאט דער אלירהעכשטי זאל אים בייא דענען פאר אים גוועזני קסריות דיא אייביגי רוא געבין, אין נאך זיין צייטליך גיזעגנים איז זיין זון המלך יוזיפוס בחכמה ובדעת ובתבונה ממלא מקומו השיב״ה זאל איהם זיין וועג טהון אין לאזין לאורך ימים טובים מצליח זיין ויצליח בכל אשר יפנה ויפיל כל שונאיו תחת כפות רגליו אמן.

ובתשעה באב תסה״ל שהוא יום יוליאוס אלף תס״ה למספרם איז המשפט של שלמה ויישקאפ עבען צו ענדע גנגין, אין הוט פין משפט איין פסק הרוץ בקומן דש ער אויף ג׳ שנים אין שטאט גראבין בעיר מלוכה ווין אין אייזן אין בנד זאל ארבייטן.

איהם דש לנד אישטרייך אויף עוויג. פרוויזן זיין זאל.

נאך דיזן גליקליכן אפלויף הוט הקצין ר׳ שמואל טויסקי עם כל בני ביתו וכל אוהביו והגלוים אליו אויף זיך מקבל תענית גוועזין בכל שנה ושנה מעתה ועד עולם בכל פעם כ״א שבט דש ער ת״ל ווידר בשלום פטור ווארדן וליתן בכל פעם כופר נפש אין אלימאל צו דיזער צייט אין דערזעלביגי נכט פורים צו מאכען זיך משמה צו זיין באכילה ובשתי׳ ובשמחה גדולה אונ׳ קדם השיב״ה שבח והודאה צו געבין על הכוס יין, אויף דען גרושן נס וואש השיב״ה ברחמיו ובחסדיו גטוהן הוט להקצין ר׳ שמואל וכל בית ישראל מציל גוועזין ממות לחיים, דש ביליג השיב״ה צו לובן אין אך עפנטליך ווישן צו מכין דר גנצין וועלט גרוש חסד מאדונינו הקיסר יר״ה, דער איטליכעם בייא זיינר גרכטיגקייט זיין אלירגנעדישטן האָכשטן שוין פליגעל שפרייאט, אונ׳ איז אך דעשטוועגין דיא מגילה דען עולם צו נאך ריכט אין איטליכען צו גוטן דעם עקסעמפעל אין אפענטליכי דרוק אויז גגנגין כדי איין איטליכיר פיר אינזרן אלירגנעדישטן קיסר מתפלל זיין זאל שיראה זרע ויאריך ימים על מלכותו ועל ממלכתו עד עולם ובא לציון גואל אמן.